

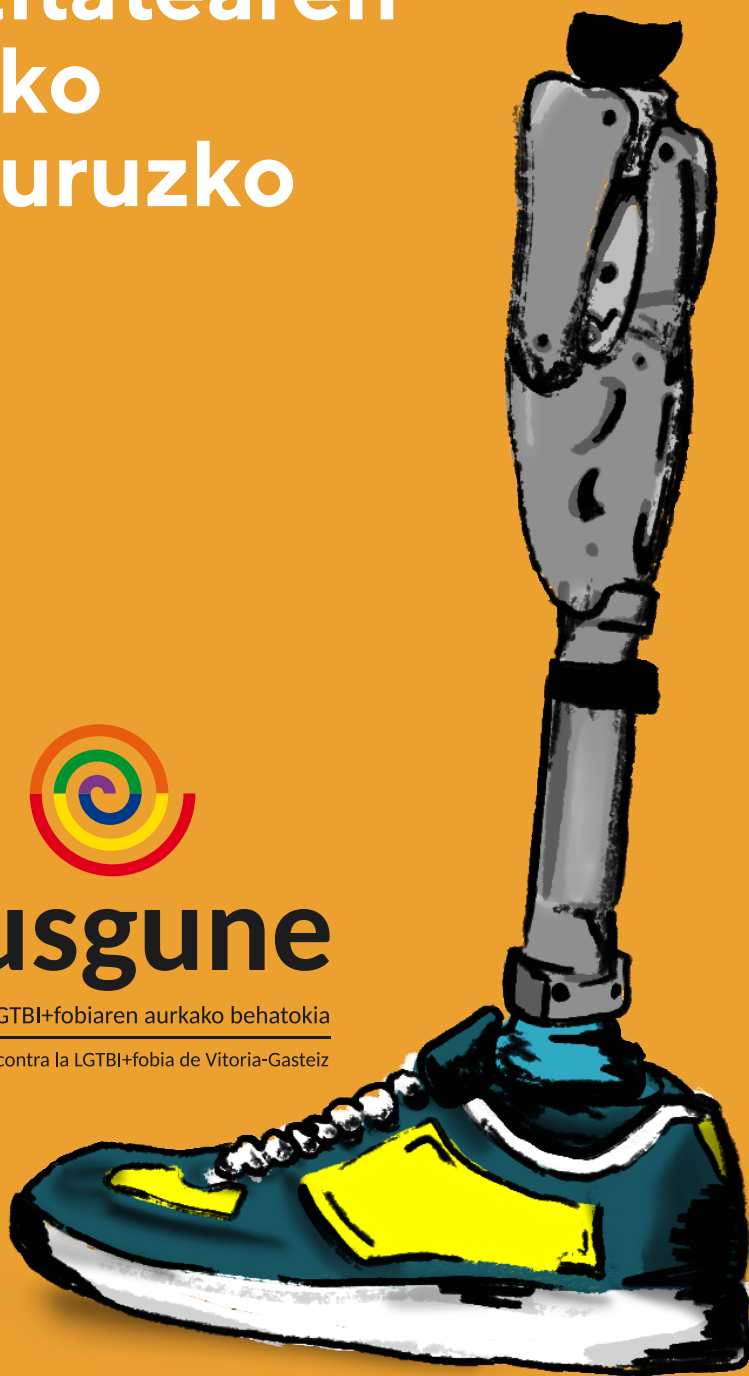
Gasteizen sexu-orientazioaren eta genero identitatearen aurka izandako gertakariei buruzko V. txostena (2021)

Ikusgune

Gasteizko LGBTBI+fobiaren aurkako behatokia

Observatorio contra la LGBTBI+fobia de Vitoria-Gasteiz

Ikusgune Gasteizko LGTBI+fobiaren aurkako Behatokia Lumagorri HAT elkartearen proiektua da, eta txosten hau idazten du.

Erakundeko langileek egin dute oso-osorik, eta Gasteizko Udalarekin hitzartuta dago.

aurkibidea

00

Sarrera

p. 4

01

Egungo testuingura

p. 7

02

Metodologia

p. 13

03

Gertakariak

p. 17

04

Eztabaida eta ondorioak

p. 47

05

Gasteiz, LGTBI+fobiaren
aurkako borrokan
erreferente

p. 57

06

LGTBI+fobiaren showa

p. 61

07

Gomendioak

p. 67

08

Bibliografia

p. 70

00

sarrera

Maiatzaren 17an, LGTBI+fobiaren aurkako Nazioarteko Egunean, Ikusgune- Gasteizko LGTBI+fobiaren aurkako Behatokiak *"Gasteizen Sexu-orientazioaren eta genero-identitatearen aurka Gasteizen izandako gertakariei buruzko V. Txostena (2021)"* aurkezten du. Txosten hau, Ikusgunek, Udalarekin lankidetzan, Berdintasun Zerbitzuaren bitartez argitaratutako hirugarrena da, eta Lumagorri ZAT elkarteak 2017an datuak biltzen hasi zenetik bosgarrena. Oraingo honetan, urte naturalarekin bat etor dadila erabaki da.

2021ean, COVID-19ak eragindako murrizketen ondorioak pairatzen jarraitzeaz gain, areagotu egin dira. Ekintzak disuasio-baldintzetan edo, gutxienez, oso deserosoetan egiteko ia ezintasunak (aurretiko inskripzioak, edukiera murriztea, espazio informaletan -taberna eta kafetegietan, esaterako- harremanak izateko ezintasuna) oso murrizketa nabaria ekarri du gure gizartearen sozializazioan, ezinbesteko argamasa baita. Guzti horri gehitzen badiogu osasun-arretaren narriadura, aurreikuspen eta baliabide nahikorik ez dagoelako, ondoriozta daiteke esku-hartze sozialeko edozein jardueretan eragin handia duela.

Sozializazio murrizketek LGTBI+ biztanleria kaltetu dute. Ikusezintasuna, armairura itzultzea eta osasun fisiko eta mentalarekin lotutako arazoak zailtasun handiagoak dira gure ingurunean LGTBI+fobiaren hautematean, salatze eta esfera publikoan zen aktibistan goititzeko zailtasun handiagoa dakartelako. Hala eta guztiz ere, aurreko urtearekin alderatuz, erregistratutako kasuen handiagotzea eman da.

Espainiar gobernuak ezarritako *Trans pertsonen berdintasun erreal eta eraginkorrerako eta LGTB pertsonen eskubideak bermatzeko legearen* aurreproiektuaren ondorioz, transen aurkako gorroto klasikoaren diskurtsoari indarrez gehitu zaio feminismoaren sektore baten diskurtso transbartzterzailea, trans pertsonen errealitatea eta berdintasun-politika inklusiboak zalantzan jartzen dituena. Bestalde, pertsona transen aurkako gorroto

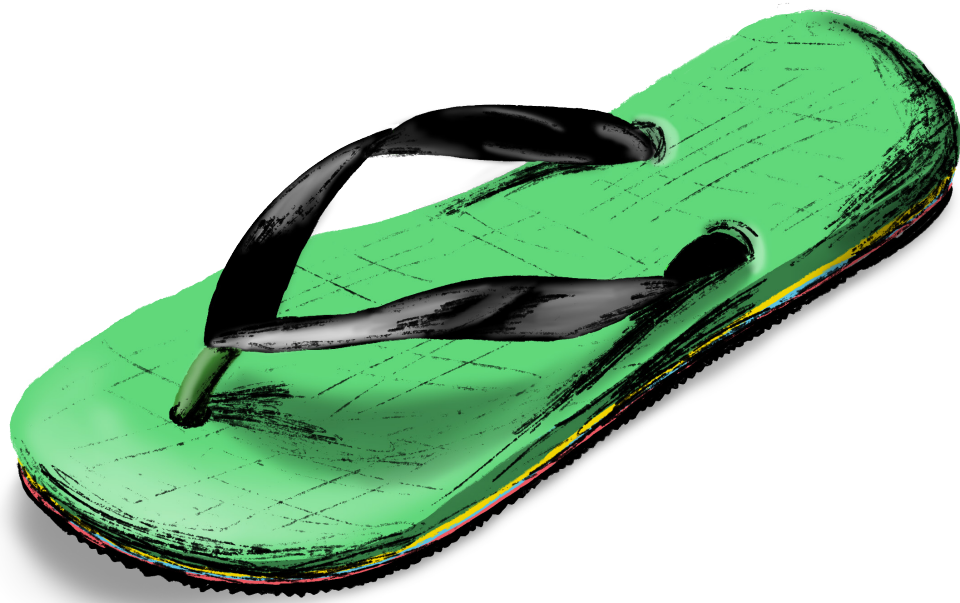
diskurtsoak protagonismoa hartzen jarraitu du azken urte honetan, batez ere kolektibo horren eskubideak bermatuko dituen Estatuko lege-proiektu baten izapidetzearen testuinguruan. Gorroto diskurtsoa gorroto delituen atariko da, eta, beraz, premiazkoa da horrelako mezuak etetea, eraso fisikoak ekarriko dituen benetako mehatxua izan baino lehen.

Gainerako ataletan, LGTBI+fobiari buruzko egungo errealitatean sakontzen da: Ikusgunek, Gasteizko LGTBI+fobiaren aurkako behatokiak antzemandako erasoak; datuen azterketa; emaitzen eztabaida eta, beste behin ere, hainbat gomendio delituak eta gorroto diskurtsoak desagerrarazteko bidean aurrera egiteko. Amaitzeko, "Gasteiz, LGTBI+fobiaren aurkako borrokan erreferente" azterketa dugu. Azterketa horretan, eraso eta gertakarien aurrean esku hartzeko moduak baloratzen ditugu, eta gizartearen erantzuna oso positibotzat jotzen dugu, prozedura judicial eta administratiboekin alderatuta. Amaitzeko, gogoeta bat egingo dugu komunikabideen ikusgarritasunari buruz, eraso gordinenen aurrean eta arazo pertsonalekiko arreta-fokua desbideratzeari buruz, horiek eragiten dituen egiturazko indarkeria zalantzan jarri gabe.

Azpimarratu behar dugu herritarrek gero eta ezagunagoa dutela Ikusgune, eta, horri esker, erasoak detektatzeko orduan aurreko Txostenetan azaldutako alborapenak gutxitzen ari direla. Horri dagokionez, gizon gayen aurkako erasoek gero eta protagonismo txikiagoa dutela egiaztatuko dugu, eta horrek aukera ematen digu LGTBI+fobiaren errealitatea egokiago antzemateko udalerrian.

Azkenik, Ikusgune eta Txosten hau babestu eta zabaltzera animatzen zaitugu, gure gizartearen arau zisteterosexualaren deseraikuntzan aurrera egiteko. Oraindik bide luzea dago egiteko, baina, zure laguntzari eta lankidetzari esker, helburu hori gero eta gertuago dago. Bitartean, edozein gertakari publikoki salatze konpromiso irmoa aldarrikatzen dugu.

Erasorik ez erantzunik gabe.

01

egungo testuingurua

LGTBI+fobiaren (edo kasuen ezagutzaren) gorakada

Sexu-orientazioak edo genero-identitateak eragindako gorabeherei buruzko urteko Txostenaren bidez, gorroto diskurtsoek gora egin dutenaren kezka adierazi izan dugu. 2018-2019⁰¹ Txostenean ohartarazi genuenez, argi eta garbi homofoboak, lesbofoboak eta transfoboak diren alderdien eta presio-taldeen lehen informazio-lerrera iristekak pertsonen aurkako gorroto publikoaren diskurtsoa normalizatzea eragin du, haien sexu-orientazioagatik eta genero-identitateagatik. Dagoeneko gaindituta dauden gezurrezko eztabaidak, hala nola berdintasunezko ezkontza edo trans pertsonen eskubideak, zalantzan egon dira berriro, horrelako taldeek jaso duten foku mediatikoari esker.

2019ko Txostenean adierazi genuen moduan, aurreko urtean, *“LGTBI+ pertsonetik gorroto diskurtsoa handituz joan da estatuko testuinguruan”*⁰². Ordezkaritza politikoen aurkako eraso fisiko batzuek ari ginen, konbertsio-terapien ugaritzeaz, Hazte oír elkarte ultrakatolikoaren kanpainez, PIN parentalaz edo adingabeen aldeko protokoloak bertan behera uzteaz, auzitegien aginduz.

Azken Txostenean, 2021eko maiatzean aurkeztuta eta 2020ko maiatzetik 2021eko apirilera bitartean ezagututako gorabeherak jasotzen dituen, David Martín Fuenlabradako udaltzaingoaren ikuskatzaileak gorrotoaren trianguluar buruz egindako hausnarketa islatzen dugu (elkarren artean eragiten duten hiru faktoreak): mezu bat, helburu bat eta pertsona konbentzitu bat⁰³. Txosten honetan, OSCE4N.º9/09⁰⁴ ren jarrera ere aipatzen dugu, *diskriminazio eta intolerantzia adierazpenak pertsonen segurtasunaren eta gizartearen kohesioaren aurkako mehatxua direla, indarkeria eta gatazka orokorrak eragin ditzaketela berretsiz.*

Aspaldidanik, Espainiako Estatuan LGTBI+fobiaren aurka dauden behatokiak sexu-genero disidentetikoko pertsonen aurkako indarkeriaren hazkuntzeaz ohartarazten ari gara, fisikoa izan ala ez. Kezka hori 2019az geroztik islatzen du Lumagorrik, Ikusgune kudeatzen duen erakundeak. Egoera horretan, azken hilabeteetan ezagututako indarkeriak (esaterako, A Coruñaeko Samuelen erailketak edo talde-eraso ugariak) adierazten digute orain arte adierazitako kezkak modu bereziki dramatikoan agertzen ari direla.

Illo horretan, interesgarria da *Barne Ministerioaren 2021eko ekaineko gorroto-delituei buruzko inkestaren Txosteneko*⁰⁵ datuak kontuan hartzea. Inkesta egin zaien pertsonen %

01 Gasteizen 2018-2019. Urtean sexu eta genero dibertsitatearen aurka izandako erasoak buruzko txostena

<https://ikusgune.eus/files/2019/12/osig-2018-2019-gasteiz-eusk.pdf>

02 Gasteizen sexu-orientazioaren eta genero-identitatearen aurka izandako gertakariei buruzko txostena

<https://ikusgune.eus/files/2020/05/informea-euskaraz.pdf>

03 Gasteizen sexu-orientazioaren eta genero identitatearen aurka izandako gertakariei buruzko IV. txostena

<https://ikusgune.eus/files/2020/05/informea-euskaraz.pdf>

04 Decimoséptima Reunión del Consejo Ministerial 1 y 2 de diciembre de 2009

<https://www.osce.org/files/f/documents/5/2/67626.pdf>

05 Informe de la encuesta sobre delitos de odio de junio de 2021

<https://estadisticasdecriminalidad.ses.mir.es/publico/portalestadistico/dam/jcr:88f6b0c6-3a4c-4bb9-abd0-a11c7c53ec2d/Informe%20encuesta%20v%C3%ADctimas%20delitos%20de%20odio%202021.pdf>

40,05ek adierazi du arrazismoa/xenofobia, antisemitismoa, antigitanismoa edo ideologia, sexu-orientazioa/genero-identitatea, sexua/generoa, erlijioa, desgaitasuna, gaixotasuna, egoera ekonomikoa edo adina dela-eta iruzkin edo keinu iraingarriak jaso dituela 10 aldiz baino gehiagotan; % 58,81ek adierazi du mehatxuak jasan dituela; %35,93 erasotuak izan dira eta % 75,51k diskriminatua izan dela adierazi du.

Inkesta honek uzten digun beste datu beldurgarri bat Internet bidezko irain eta mehatxuei buruzkoa da: % 55,15ek diote tratatu hori jaso dutela. Gure jarduera-eremuari dagokionez, gogoan izan behar da trans pertsonen aurkako iseka, mespretxu, irain edo mehatxuen hazkundera.

Gaian adituak diren hainbat pertsonak bizi dugun testuinguruari buruzko kezka azaldu dute. Jon Mirena Landa EHUko Zuzenbide Penaleko katedradun legelari eta egiaztatuaren iritziz, *“deuseztatzeko indarkeria deituko lukeena azaleratzen hasi da (...) dena da serioa, baina ezabatzeko indarkeria da nukleo gogorra. Hitzetatik egitate tristeetara igaro gara, eta homofobia argi eta garbi dago dieran.”*⁰⁶

Laia Serrak, abokatu penalistak, genero-berdintasunean, Giza Eskubideetan eta diskriminazioan adituak, berretsi egiten du diskurtsoen eta ekintzaren arteko lotura: *“Mekanika argia da, eta beti bera da: gizatasuna kentzen zaio kolektibo jakin bati, irudi estereotipatu negatiboak ematen zaizkio, eta, hortik aurrera, erraztu eta sustatu egiten du biztanleria-sektore gero eta handiago batzuek beren aurreiritziak praktikan jartzea.”*⁰⁷

Laia Serrak deskribatzen duen jokabide hori aspalditik antzematen da zenbait diskurtso politikotan, komunikabidetan, etab. Horrela, kontuan hartu behar dugu *LGTBI+fobikoa den pertsonaren profila ere estereotipatuta dagoela, eta erasotzaileak jada ez direla eskuin muturreko pertsonak, botak eta tiranteak janzten dituztenak, edota trans, lesbiana edo homosexualaren ehizara doazenak, baizik eta herritar arruntak direla, beren aurreiritziei zilegitasun handia ematen dietenak.*

2021eko ekaineko gorroto-delituei buruzko inkestaren Txostenera itzuliz, beste datu garrantzitsu bat ikus dezakegu, Ikusgunereren datuekin bat datorrena: erasotzaileen % 38k ezagutzen ditu erasotuak. Lankideak (% 9,38), klasekideak (% 4,58), senideak (% 3,2) edo bizilagunak (% 2,98). Beste datu kezkagarri bat da erasoen % 63,84ean pertsona bat baino gehiago direla.

2021 izan zen Ikusgunek intzidentzia LGTBI+fobikoen gehien izan zituen urtea. Nabarmentzekoa da transfobiak gora egin duela azken urteetan, azken Txostenean adierazi dugun bezala. 2018an, ezagutzen ziren gertakarien % 23,08 ziren kasu transfoboak; 2019an, % 5.

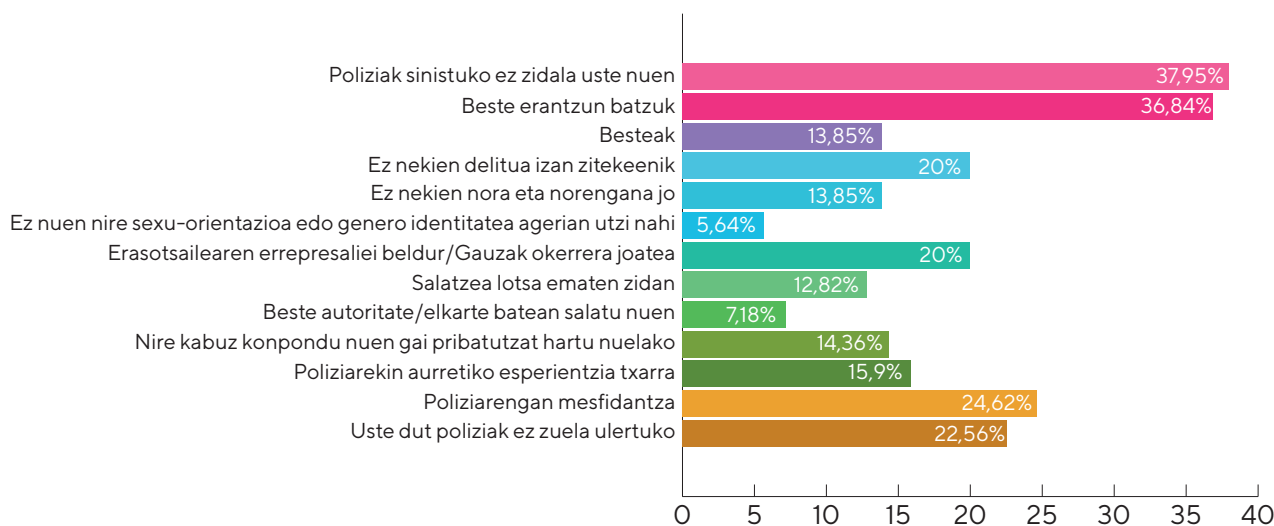
Hala ere, 2020an oso hazkunde kezkagarria izan da, % 40koa. 2021eko Txostenean erregistratzen ditugun datuetan, ezagutu izan diren kasuetan % 48,15 transfobia kasuak izan dira. Horrela, ikusten dugu trans pertsonenganako indarkeriak gora egiten jarraitzen duela, hein handi batean Diputatuen Kongresuan trans legea izapidetzearen esparruan sortutako gorroto-giroagatik.

06 Jon-Mirena Landa: “Se ha pasado de las palabras a los hechos y la homofobia está claramente en la diana”
<https://www.deia.eus/actualidad/sociedad/2021/07/13/pasado-palabras-hechos-homofobia-claramente/1135681.html>

07 LGTBIfobia, consecuencia del discurso del odio
<https://www.eitb.eus/es/radio/radio-vitoria/programas/dejate-llevar/detalle/8322959/lgtbifobia-consecuencia-del-discurso-del-odio/>

Eskuartearen ditugun zifrak, behatokiak eta erakundeak, Europar Batasuneko Oinarrizko Eskubideen Agentziak (FRA) adierazi du infradenzia-tasa % 80koa dela. 2021eko ekaineko gorroto-delituei buruzko inkestaren Txostenaren arabera, galdetutako pertsonen % 10,07k eremu zibileko erakundeei eman zien gertakarien berri, eta % 2,06k, berriz, epaitegi edo fiskaltza bati.

Salaketa ez jartzeko arrazoiari dagokionez, pertsona jakin batzuen arrazoi antipunitibistak alde batera utzi gabe, desberdinak dira 2021eko ekaineko gorroto-delituei buruzko inkestaren Txostenak jasotzen dituen erantzunak:

Zergaitik ez zenuen salatu? galderari erantzunak ehunekoetan (%)

Oharra: Erantzun anitzeko galdera. Ehunekoaren (%) totalak ez du % 100 gehitzen, baina gainera bakoitza parte hartzaile kopuruarekiko erlatibizatuta dago (n = 390).

Iturria: 2021eko ekaineko gorroto-delituei buruzko inkestaren Txostena

Beste datu kezkarri bat zera da: prozedura judizialak ez duela merezi izan dioten pertsonen kopurua handia dela. Soilik % 23,4k dio kontrakoa. Bidaia judizial luzeak, askotan biktimen itzaropenak asetzen ez dituenak, mesfidantza handia sortzen du sisteman. Gorroto-delituak horrela izapidetzen ez direla, prozeduran zehar kategoria hori galtzen dutela edo ikuspegi feminista ezak babesgabetasun-sentsazio handia sortzen duela prekariedade-tasa handiak eta lan-bazterkeria handiak dituen kolektibo batean, hau da, LGTBI+ kolektiboan, oro har.

02

metodologia

Sexu-Orientazioak eta Genero-Identitateak Eragindako Gorabeheren Buruzko Urteko V. Txostenean jasotako kasuak hautemateko, LGTBI+ pertsonen aurka erabiltzen diren indarkeriak mailakatzen saiatu gara, gehiegizko biktimizazioa saihesteko eta zorrotasun handiagoa lortzeko.

Egoeren diskriminazioa

Ikusguneak LGTBI+fobiaren aurkako estatuko gainerako behatokiaren ohiko metodologia erabiltzen du; hau da, leku, une eta pertsona jakin batean identifika daitezkeen gorabeherak eta identifikatu ezin direnak bereiztea. Era berean, balio handia ematen diogu gertakariaren berri ematen duen elkarrizketa pertsonalari, eta kendu egin dugu gorabehera bat, Ikusgunerekin harremanetan jartzeari uko egin baitzion gertatutakoa publiko egin zuen pertsonak. Gorabehera hori ez kontabilizatzeak ez du esan nahi salatutakoari sinesgarritasuna kentzen zaionik, baizik eta Ikusgunek ez dituela gutxieneko ezagutzak Txosten honetan sartu ahal izateko. Antzeko egoeran, beste hiru gorabehera erregistratu dira, baina azkenean ez dira hemen jaso.

Bildutako informazioak, batez ere, Gasteizen dauka gertaleku, baina ez bakarrik. Arabako lurralde historiko osoari begirada zabaltzeko iraganean hartutako konpromisoa kontuan hartuta, hiriburutik kanpo gertatu diren gorabeherak sartu ditugu, baita, probintzian izan ez badira ere, protagonista arabarrak izan dituzten beste gorabehera batzuk ere. Horixe da, hain zuzen ere, Gurutzetako Ospitaleko (Barakaldo, Bizkaia) Genero Nortasunaren Unitateak, Osakidetzaaren esparru instituzionalean izandako gorabeheren kasua.

Testigantzen bilketa

Aurreko urteko prozeduraren antzera, 2021ean testigantzak jasotzen jarraitu dugu gure ohiko kanalen bidez: LGTBI+fobikoaren inguruko informazio-telefonoa, sare sozialak, bilaketa aktiboa sare sozialetan, bilaketa prentsa idatzian eta digitalean eta ahozkoa. Azpimarratzekoa da ikusgune.eus webguneak gune bat duela online salaketak egiteko.

Ikusgunearekin zuzenean harremanetan jarri ziren pertsonak ibilbide batean sartu ziren, eta lehenengo testigantzak jasotzen hasi ziren, hitzez hitz. Ondoren, aurrez aurreko hitzordu batean, kasuari laguntzeko elkarrizketa bat egiten da, haien egoera modu lasaiagoan eta luzeagoan azal dezaten. Laguntza-elkarrizketaren ondoren, urrats hauek baloratzen dira: laguntza medikoa, juridikoa, gizarte-zerbitzuetara laguntzea edo salaketa publikoa egitea. Kasu guztiak ereduak fitxa batean jasotzen dira.

Gainera, oraingo honetan Ikusgunek topaketa ireki bat antolatu zuen martxoaren 10ean, Txosten honetan ezagututako eta bildutako datuak bestelako pertsona LGTBI+ batzuekin partekatzeko. Espazio honetan sortu ziren gogoetak eta kezak ondorioetan txertatu dira.

Graduación de las violencias

Ikusgunek ezagutzen dituen gertakariak erregistratzen ditu, eta indarkeria mailakatzen du atal hauetan:

01 ERASOA.

LGTBI+ pertsonen aurka edo kolektibo horrekin elkartzeagatik gerta daitezkeen indarkeria fisikoak eta/edo hitzezkoak, hala nola jipoiak, bultzadak, genero-adierazpenak barregarri uztea, irainak, mehatxuak...

02 GORROTO DISKURTSOA.

LGTBI+ kolektiboarekiko gorrotoa sortu nahi duten adierazpenak, diskriminazioa, estigmatizazioa edo indarkeria helburu dutenak. Termino hori bat dator zenbait erakundek egiten dituzten gomendioekin, hala nola Europako Batzordearekin..

03 DISKRIMINAZIOA.

Tratu desberdina eta kaltegarria ematen zaionean norbaiti haren sexu-orientazioa, genero-identitatea edo adierazpena, jatorria, kultura, erlijioa... direla-eta.

04 ZISHETEROSEXISMOAREN ERREPRODUKZIOA.

Bizimodu heterosexualak goraiatzea, sexu-eta/edo genero-disidentziarenak gutxietsiz, ikusezin bihurtuz, barregarri utziz edo gutxietsiz.

05 INTRAGENERO INDARKERIA.

LGTBI+ pertsonen arteko bizikidetzaren esparruan gertatzen den indarkeria, harreman afektiboekin eta/edo sexualekin lotuta dagoena..

03

gertakariak

01. gertakaria

Data: 2021/02/17

Lekua: Lana

Bidea: Web

Tipologia: Zisheterosexismoaren erreproduktzioa

Eragindako jendea:

LGTBI+ kolektiboa

Deskribapena:

Posta elektronikoko bidez jakinarazi du merkataritza-zentro baten ardura duen enpresa batek sexu-orientazioari eta genero-identitateari buruzko galderak egiten dituela lan-elkarrizketetan.

Elkarrizketa pertsonal batean, merkataritza-zentro horretako langileek ikusguteri jakinarazi diote lan-elkarrizketetan genero-identitateari eta sexu-orientazioari buruzko galderak gutxienez hiru aldiz egin direla. Galdera hori jasotzen duten pertsona batzuek lanean amaitzen dute, eta, beraz, badirudi erantzunak ez direla erabakigarriak lanpostua lortzeko.

Analisia:

Ikusguteraren aurreko Txostenetan ikus daitekeenez, LGTBI+ pertsona askok, batez ere beren genero-adierazpena edo identitatea ikuspegi zisheterozentratu egokitzen ez denean, arazoak dituzte lan-mundurako sarbidean. Enpresek ez dute galdetu behar sexu-orientazioari eta genero-identitateari buruz. Informazio mota hori pertsonak berak bakarrik eman behar du. Horrelako gaiari buruz galdetzeak erakusten du sexu-orientazioagatiko eta genero-identitateagatiko diskriminazio-kasu baten aurrean egon gaitzkeela.

02. gertakaria

Data: 2021/03/01

Lekua: Kalea

Bidea: Web

Tipologia: Gorroto diskurtsoa

Eragindako jendea:

Trans kolektiboa

Descripción:

Martxoaren 8a dela eta, elkarte baten kartelak “% 100eko emakumea aurreiritzi erantsirik gabe” leloa du eta elkartearen eta zenbait erakunderen logoak ditu. Kartelaren gainean, honako hau idatzi da: «*Transak akatu*».

Analisia:

Gorroto transfobikoaren diskurtsoak edozein aukera baliatzen du manifestatzeko. Kasu honetan, leloa emakume transen guztizko sexu-portzentualitatearen apologiarekin nahasten du. Feminismoaren sektore batek subjektu politikoa zehazteko esentzialismora jotzeak ezin du inola ere balio gorroto-mezuak zabaltzeko.

03. gertakaria

Data: 2021/04/14

Lekua: Auzoteria

Bidea: Sare sozialak

Tipologia: Gorroto diskurtsoa

Eragindako jendea: Gay bat

Deskribapena:

Auzoko igogailuan auzokide bat seinalatzen duen kartel bat agertzen da, berrogeialdian jendearekin harremana izatea leporatzen diona eta ligatzeko app ezagun bat ixtera gonbidatzen du. Hauxe da testu zehatza:

*“XX pisuko bizilagun agurgarria.
Mesedez, ez gonbidatu gehiago
laguntxoak etxera
berrogeialdi bidartean,
eguneko bat dakartzula.
Mesede bat egin eta itxi
(aplikazioaren izena).*

Analisia:

Egoera latzenetan, COVID-19aren pandemiak eragindako koarentenan kasu, jarrera baztertzailleenak eta abertsiboenak sortzen dira, horien artean LGTBI+fobikoak. Harreman ez-heteronormatiboak eta horiek errazten dituzten aplikazioen erabilera arauak betetzen direla kontrolatzeko eta markatzeko modu gisa erabiltzeak, kasu honetan bezala, gizarte-hierarkia bat adierazten du, non arauaren barruan ez dagoena gizarte-arrisku gisa iragartzen den.

04. gertakaria

Data: 2021/04/23

Lekua: Etxea

Bidea: Telefonoz

Tipologia: Erasoa

Eragindako jendea:

Emakume transa

Deskribapena:

Gertakariaren berri ematen duen pertsonak dioenez, aspalditik ezagutzen duen pertsona batekin bizitzen hasi da, eta etxean logela bat azpierrentan ematen dio. Hasieratik daude etxeko arazoak, pertsona horrek debekatu egiten baitio etxeko hainbat gela erabiltzea.

2020ko azaroaren 29an, gertakariaren berri eman zuenak eraso fisikoak jasan zituen, ahoan ukabildak zituela, “*maricón*” eta “*marica*” oihukatuz. Gainera, erasotzaileak leihotik botatzen dizkio gauzak.

2020ko abenduaren 9an beste indarkeria fisiko bat gertatu zen. Eta 2021eko martxoaren 5ean, beste eraso bat oihu homofoboekin, gertakaria kontaktzen duen pertsonak etxetik ihes egiten duen arte.

Analisia:

Etxebizitza partekatzen duten pertsonen arteko bizikidetza-arazoak areagotzen ari dira. Etxebizitza eskuratzea gero eta zailagoa da, eta horrek zaildu egiten du bizikidetzarako beharrezkoak diren harremanetarako gutxieneko jarraibideak negoziatzea. Hala, azpierrentamendua hierarkizatzen duen tresna bihurtzen da askotan, eta etxeko gatazken aurrean LGBTI+fobia estrukturala sustatzeko erabiltzen du pribilegio-egoeran dagoenak.

05. gertakaria

Data: 2021/03/31

Lekua: Espazio publikoa

Bidea: Web

Tipologia: Eraso

Eragindako jendea:

LGTBI+ kolektiboa

Deskribapena:

2022ko martxoaren 21ean, erasandako pertsona Arabako hondartza nudista batean dago, LGTBI+ pertsonak maiz ibiltzen diren hondartza batean, hiru nerabek osatutako talde batek bi adineko iraindu eta burla egiten dietela entzuten duenean. Pertsona horiek biluzik ari dira eguzkia hartzen, beren gorputzei eta sexu-orientazioari erreferentzia eginez jasotzen dituzte irainak.

Horietako batek zigarro bat eskatzen dio gertakaria kontatzen duenari, eta honek, tabakorik ez duela adieraztean, irain homofoboak eta biluztasunari buruzkoak jasotzen ditu. Jarraian, hiru nerabeek harriak jaurti zizkioten gertu, erasotzeko asmo argiarekin. Pertsona horrek aurre egiten die, alde egiteko eta bertan daudenei bakean uzteko eskatuz. Horietako bik barkamena eskatzen dute, eta besteak ahoz egiten dio aurre, lagunek uzteko esaten dioten bitartean.

Analisia:

Aire zabaleko harremanetarako gunetan, LGTBI+ pertsonak normaltasunez erabiltzen dituzten cruising eremuetan, LGTBI+fobikoak diren sektoreen erasoak eta irainak izan dira beti. Eremu horietan ibiltzen diren pertsonen ahalduntze eta kontzientziario handiagoak horrelako ekintzak gero eta gehiago salatze balio dute.

Hezkuntza afektibo-sexualean eta hezkuntza arautuko bizikidetzabaliotan eskasa izatea edo kalitaterik ez izatea, eta nerabe eta gazte batzuen artean maskulinitate hegemoniko eta matxistek aurrera egitea, haien pribilegio zisheteronormatiboak zalantzan jartzen baitituzte. Feminismotik eta LGTBI+ mugimenduetatik kezka ikusten den zerbait da, eta beharrezkoa eta premiazkoa da administrazio publikoek gaiari buruz hitz egitea.

06. gertakaria

Data: 2021/05/05

Lekua: Instituzioa

Bidea: Web

Tipologia: Diskriminazioa

Eragindako jendea:

Mutiko transa

Deskribapena:

Gertaturikoa kontaktzen duen pertsonak baieztatu du haren semeak badauzkala behar diren dokumentuak behar bezala, *Transexualak genero-identitateagatik ez baztertzeari eta haien eskubideak aitortzeari buruzko ekainaren 28ko 14/2012* Legearen 7. artikuluan agertzen den moduan. Horrenbestez, osasun-txartelaren datuak zuzentzeko eskatzen du.

Erregistro-aldaketa sistema informatikoan egiten den arren, txartela zuzentzeko NAN bat eskatzen zaio (erregistro-aldaketa egin gabe dago). Kudeaketa eta erreklamazio deseroso batzuen ondoren, azkenean onartu egin da 17/2012 Legea aplikatuz emandako dokumentazio iragankorra, eta osasun-txartela zuzendu da.

Analisia:

Beste behin ere, administrazioen legeak eta barne-gidalerroak ezarri ez direnez, erregistroaren aldaketa soila administrazio-enbarazu bihurtzen da. Funtzionarioen ezjakintasuna administrazioak konpondu behar du, langileei prestakuntza emanez, egoera tamalgarri horiek errepika ez daitezen.

07. gertakaria

Data: 2021/05/17

Lekua: Instituzioa

Bidea: komunikabideak

Tipologia: Diskriminazioa

Eragindako jendea: Lesbianak

Deskribapena:

Lan Eskaintza Publiko batera aurkezten diren bi lesbianek proba guztiak gainditzen dituzte, bat izan ezik. Salatzen da, besteak beste, gainditu gabeko proba hau hautagaiak kriterio LGBTIfobikoetan oinarrituta paretik kentzeko dela. Bi emakumeek hautaketa-prozesuaren aurkako salaketa jarri zuten, eta epaitegiak salatzailen aldeko epaia eman zuen, erakunde haiek gaitzat jotzera behartuz. Horrela, egiaztatuztat ematen da bi pertsona horien diskriminazioa.

Analisia:

Berriro ere, epaitegi batek arrazoa eman die LGBTIfobiko diskriminazioagatiko salaketa bat jarri duten bi herritarri, kasu honetan erakunde baten aurka. Erabat gaitzesgarria da tratu- eta aukera-berdintasuna bermatu behar duten erakundeek berek diskriminazio-kasu horiek eragitea eta, ondoren, erantzukizun tekniko eta politikorik ez onartzea. Kasu honetan, gainera, diskriminazioa hautaketa eta prestakuntza-prozesu batean gertatu izanaren astungarria dago.

08. gertakaria

Data: 2021/05/02

Lekua: Eskola

Bidea: Aurrez-aurrekoa

Tipologia: Gorroto diskurtsoa

Eragindako jendea: Bata
emakume nerabe transa eta bestea
ez binarioa

Deskribapena:

Bi neska nerabe kexu dira beren ikastetxean sexu-dibertsitate generikoari buruzko eskolaz kanpoko hitzaldi batean sortu zen giroaz. Hasiera-hasieratik, gelan hitzaldiaren edukiak gaitzesten dituzten ahots ozeneko iruzkinak daude, gaia erabiliegia eta gehiegi azaldutzat jotzen dutelako. Hitzaldian, mespretxuzko iruzkinen eta lotsagabekeriazko adierazpenen tonua igotzen da, hizlariak egoera bideratzeko neurririk hartu gabe. Hitzaldia inolako adostasunik gabe eta emozionalki oso kaltetuak izan diren hainbat pertsonarekin amaitzen da.

Analisia:

Beste adibide bat da berdintasunaren aurrerapenaren eta aniztasun sexual-generikoaren ikusgarritasunaren aurrean erresistentzia eta jokabide oldarkorrak sortzen ari direla, gertakari kezkarriagoak hezkuntza-testuinguruan gertatzen badira. Erreakzio horien aurrean, irakasleei eta begiraleei tresna gehiago eman behar zaizkie, zigor metodoetara jo gabe berbideratzeko gai izan daitezen. Gainera, giza baliabide eta baliabide ekonomiko gehiago beharko lirateke, eta hori soilik lor daiteke borondate politikoa badago.

09. gertakaria

Data: 2021/05/01

Lekua: Espazio publikoa

Bidea: Aurrez-aurrekoa

Tipologia: Gorroto diskurtsoa

Eragindako jendea: Gay bat

Deskribapena:

Salatzailea eta haren bikotekidea kalean dabiltza polizia-patruila batek maskara igotzeko eskatzen dienean, eta dagoeneko igota zegoela erantzun diote. Poliziak, jarrera maltzurarekin, autotik jaitsi dira eta mehatxuka ohartarazi dute jarri behar zieten isuna bikoitza izango zela, maskararik ez eramateagatik eta erantzuteagatik; izan ere, erantzutea agintaritzari men ez egitea dela uste dutelako.

Agenteetako batek ukabila eta borra altxatu ditu dohainik, eta, bitartean, bere lagunak esan die: *“Jan egingo didazu prepuzioa”*, eta barregarri utzi du gertakariaren berri ematen duen pertsonaren genero-espresioa, gezurrezko keinuak eginez eta barre eginez.

Analisia:

COVID-19aren pandemian zehar portaera LGTBI+fobikoak detektatu dituzte administrazioko hainbat zerbitzu eta sailek, batez ere Segurtasun sailek, eta horien portaera eredugarria izan beharko litzateke. Barregarri uztea eta iraintzea ezin dira inoiz izan zerbitzu publiko batean jokatzeko moduak.

010. gertakaria

Data: 2021/06/21

Lekua: Espazio publikoa

Bidea: Aurrez-aurrekoa

Tipologia: Eraso

Eragindako jendea: Gay bat

Deskribapena:

Kalean eserita dagoela, ezagun bat hurbildu eta berarekin joateko eskatu dio. Harekin joateri uko egin zionean, pertsona horrek bizikleta-kate batekin eraso zion bizkarrean eta hankan, *“maricón”* oihukatuz.

Hurrengo egunean, pertsona horrek beste eraso bat egin zion, orkatilan ostikada bat eman eta lurrera botazuen, berriro *“maricón”* oihukatuz. Inguruan dagoen pertsona talde batek erasotzaileari kargu hartu dio eta gertatutakoa kontatzen duenari lurretik altxatzen lagundu dio.

Analisia:

Zigorrik gabe geratzen den beste LGTBI+fobia bortitz bat. Beharrezkoa da LGTBI+fobiak erasotako pertsonak kontzientziaztea eta ahalduntzea beren eskubideak gauzatzeko, are gehiago pertsona horiek bazterkeria-bektore desberdinak dituztenean, kasu honetan gertatzen den bezala.

011. gertakaria

Data: 2021/06/21

Lekua: Eskola

Bidea: Sare sozialak

Tipologia: Gorroto diskurtsoa

Eragindako jendea:

Eskola komunitatea

Deskribapena:

Ikastola bateko ortzadarraren bandera duen horma-irudia margotuta agertzen da: «*Hau Francorekin ez zen pasatzen*», «*marikak*» eta «*transformerrak ez*».

Analisia:

LGTBI+fobiaren beste gertaera bat ikastetxe batean, oraingoan eskuin muturreko mezu politikoei lotuta. Kontuan hartzen badugu hezkuntza dela gure gizartearen etorkizuna eraikitzeko oinarria, herri-administrazioek baliabideak hornitzen jardun behardute dagoeneko, balioetan oinarritutako hezkuntza bermatzeko, eta, hartara, hori guztia eta bizikidetzaren bultzatzeko.

012. gertakaria

Data: 2021/06/25

Lekua: Osasun zentro publikoa

Bidea: Aurrez-aurrekoa

Tipologia: Diskriminazioa

Eragindako jendea:

Gizon trans bat

Deskribapena:

Giza ugalketaren hitzordura joaten da obuluaren erazketaren azterketa egitera. Medikuek esan dio ez dituela betetzen osasun publikoko sistemaren baldintzak, hormona-tratamendua hasi duelako.

Giza ugalketarekin egindako zita hormona-tratamenduaren aurrekoa da, eta une horretan ohartarazten da tratamendu hori hasteak obuluak eraztea eragotz dezakeela, baina oraindik posible dela tratamendua hastean egiten bada. Gainera, erazketari uko egitea pertsona horren osasun mentala aipatuz ere argudiatzen da (bere genero-identitatearekin loturarik ez duena).

Analisia:

Onartezina da espezialitate medikoen arteko deskoordinazioa. Koordinazio eta prestakuntza falta horrek osasun publikoko zerbitzuen zorroko laguntza-eskubideak urratzen dizkie transei. Beharrezkoa da zerbitzuak eguneratzea, indarrean dauden legeriekin bat etorriz.

013. gertakaria

Data: 2021/06/28**Lekua:** Kalea**Bidea:** Sare sozialak**Tipologia:** Gorroto diskurtsoa**Eragindako jendea:**

LGTBI+ Kolektiboa

Deskribapena:

52 pertsona inguru bildu dira udalerraren erdigunean, trans legearen aurka. Oihukatzen duten leloak hauek dira: «*Hurtzaroa ez da ukitzen*», «*Gure zapalkuntza ez da identitatea*». Sare sozialetan, ekitaldian parte hartu zutenek queer teoria (haurrak lobotomizatzea) eta feminista transbartztaileen zerrenda beltzak egitea leporatzen diote. Argi dago trans pertsonenganako iseka eta haien borrokarekiko mespretxua.

Analisia:

Manifestaziorako eskubidea inoiz urratu gabe, gorroto diskurtsoak gertatzen direnean agintariek horren arabera jokatu behar dute. Une honetan, feminismoaren sektore batek baztertu egiten ditu trans pertsonen prozesuak eta trantsizioak. Gure ustez, genero-identitateari buruzko eztabaida ezin da ikuspegi ideologiko bakar batetik egin: kolonialtasunak, klaseak eta kapazitismoak zeharkatzen dute generoaren kontzeptua eta haren gorpuztea. Feminismotik hitz egiten dela esatea ez da oztopo LGTBI+ kolektiboa barregarri uzten, zalantzan jartzen eta gaitzesten duten diskurtsoak ahalbidetzeko. Administrazioak bere erantzukizunak inhibitzen ditu LGTBI+foboen jarduerak iraultzeko, eta horrek zerbitzu eskasa egiten dio bizikidetzari. Gertakari horren aurrean erakundeek eman beharreko erantzuna beharrezkoa eta ezinbestekoa da.

014. gertakaria

Data: 2021/07/15

Lekua: Kalea

Bidea: Web

Tipologia: Gorroto diskurtsoa

Eragindako jendea: Gai kolektiboa

Deskribapena:

Parke publiko bateko zabuetan margoketa hauek agertzen dira: “Soy Puto” eta “Fuck Gay”. Udalaren informazio-panel batean ere agertu ziren.

Analisia:

Espazio publikoa garbitzeaz gain, eta kontuan hartuta herri txikia dela, LGTBI+fobiko irain horiek sentsibilizazio-ekintzaren bat egiteko aitzakia gisa erabil zitezkeen. Beste behin ere, aukera galdua da.

015. gertakaria

Data: 2021/07/21

Lekua: Kalea

Bidea: Aurrez-aurrekoa

Tipologia: Eraso

Eragindako jendea: Emakume
transa

Deskribapena:

Trans emakume bat taberna baten barruan dago. Pertsona batek, irtetean, "maricón de mierda" oihukatzen dio eta, biratzean, hiru ukabilkada ematen dizkio ezkerreko masailean. Lurrera erori eta betaurrekoen kristalak hausten zaizkio. Gertu dauden pertsonak erasotzailea harrapatzen saiatzen ari dira. Erasotzailea ihesi doa, baina azkenean atxilotu egiten dute.

Analisia:

Zispassinga betetzen ez duten trans pertsonak (generoa ikuspegi binarista eta estereotipatu batetik nola irakurtzen den deskribatzen duen terminoa) etengabe jasaten dituzte irainak, tratu txarrak eta erasoak. Nabarmentzekoa da, kasu honetan, ekitaldian dauden pertsonak erasotzailea atxilotzen laguntzen dutela. Gainera, gizarte-erantzuna (kontzentrazio bat) inguruko ostalarien elkarteak ere babestu eta antolatu zuen, eta horrek argi eta garbi erakusten du gure udalerrian LGBTI+fobiaren aurrean gizarteak duen kontzientziazioan aurrera egin dela.

016. gertakaria

Data: 2021/08/03

Lekua: Kalea

Bidea: Komunikabideak

Tipologia: Eraso

Eragindako jendea:

Emakume transa

Deskribapena:

Komunikabide batek argitaratu duenez, trans emakume bat kalean zebilen norbaitzetik zuela ohartuzenean. Une horretan, ezezagun batek ustekabean harrapatu zuen eta laban batekin mehatxu egin zion, herrigunetik ateratzera behartuz. Gero bortxatu egin zuen.

Erasoa jasan bezain laster, Ertzain komisaldegira joan zen salaketa jartzera.

Analisia:

Kalea, are gehiago gaez, bortitza izan daitekeen espazioa da gizon ez den eta arau zisteterosexualaren genero-aginduak betetzen dituen pertsona ororentzat.

017. gertakaria

Data: 2021/08/10

Lekua: Kalea

Bidea: Sare sozialak

Tipologia: Eraso

Eragindako jendea: Lesbianak

Deskribapena:

Kontatzen duenez, denbora batez sare sozialen bidez heriotza-mehatxuak jaso ondoren, egun horretan harriak botatzizkioten neska-lagunarekin zegoela.

Analisia:

Sare sozialak LGTBI+ pertsonak iraintzeko eta beldurtzeko erabiltzen dira. Zoritxarrez, batzuetan hitzezko erasoak gero eta gehiago dira eta eraso fisiko bihurtzen dira. Askotan errepikatzen duguna da: gorrotoaren diskurtsoa eraso fisikoaren aurrekaria dela.

018. gertakaria

Data: 2021/08/13

Lekua: Kalea

Bidea: Aurrez-aurrekoa

Tipologia: Eraso

Eragindako jendea: Gay bat

Deskribapena:

Pertsona hori taberna-gune batean dago, beste gazte batzuek *“maricón”* oihukatuz eraso egin diotenean. Biktimaren koadrila bere alde ateratzen da.

Analisia:

Jai-guneetan lan handia egin behar da edozein motatako indarkeriarik gerta ez dadin, nahiz eta egiaztatu behar den matxismoa eta arrazismoa areagotu egiten direla alkoholarekin eta euforiarekin, batez ere gizonengan, horien maskulinitasuna izugarri areagotzen baita. Indarkeriei aurre egitea erakundeek eta jai-batzordeek partekatu behar duten lana da, gizarte-mugimenduekin koordinatuta. Dibertsioa orokorra eta inklusiboa izan dadin lortzea borondate politiko argiarekin aurre egin

019. gertakaria

Data: 2021/08/20

Lekua: Kalea

Bidea: Aurrez-aurrekoa

Tipologia: Eraso

Eragindako jendea:

LGTBI+ Kolektiboa

Deskribapena:

Lau gazte inguruko hondartza batera hurbiltzen dira. Bidean, oihu egiten diete han daudenei “*maricones*” deituz, eta harriak jaurtitzen dizkiete, sastraka batzuen atzean ezkutatuta. Harriek ez dute inor jotzen. Pertsona batek aurre egiten die, harriak jaurtitzeari uzteko oihukatuz.

Analisia:

5. gertakariaren jarduera-eredua errepikatzen da. Argi ikusten da gizon nerabe edo gazteen sektore batek genero-bizipena eraikitzen duela, maskulinoa, beste harreman-modu batzuk ordezkatzeko dituztenekin aurkakotasun eta konfrontazio argian, harreman horiek feminitatearen barruan edo heterosexualitate kanpo ulertuta ere. Beharrezkoa da balioetan prestakuntza handiagoa eta hobe izatea, genero-hierarkian eta hori betetzen ez dutenen aurkako erasoan oinarritutako munduan egoteko modu horiek neutralizatzeko.

020. gertakaria

Data: 2021/08/30

Lekua: Kalea

Bidea: Sare sozialak

Tipologia: Gorroto diskurtsoa

Eragindako jendea: nerabea

Deskribapena:

12 urteko neskato bat, bere lagun taldearekin topo egiten duena, jazarri eta mehatxatu egiten dute parke batean, ortzadarraren koloreak zituen poltsa bat eramateagatik. 14-15 urteko 4 edo 5 gazteko talde bat hurbildu da eta "LGTB zaborretara" oihukatu diote. Lagun taldeak alde egin du erasoak saihesteko.

Analisia:

8. eta 11. gertakarietan bezala, eta ikastetxe batean gertatzen ez badira ere, neska-mutil nerabeen talde bat aurkitzen dugu, beren garapen ebolutiboan maskulinitasuna areagotzen duena, aniztasun sexual-generikoarekiko mespretxuan eta gorrotoan oinarrituta. Kezkagarria da maskulinitasun oldarkorraren gorakada hori bizi-etapa honetan, administrazioek balioetan oinarritutako hezkuntzari eta bizikidetzari buruzko hausnarketa egin behar baitute.

021. gertakaria

Data: 2021/08/31

Lekua: Lantokia. Zentro erlijioso

Bidea: Aurrez-aurrekoa

Tipologia: Gorroto diskurtsoa

Eragindako jendea:

Emakume tranbs bat

Deskribapena:

2004tik komunitate erlijioso batean lanean dabilela kontatzen du. Denbora honetan ez dute genero egokiarekin tratatu eta era guztietako komentarioak entzun behar izan ditu, hala nola, «*Marimacho*», «*Maricón*», «*Tío*» edo «*Jainkoak zigortu egiten ditu gizon batekin ezkontzen direnak*».

Komunitate erlijioso honek bere historial medikoa komunitate osoan zabaltzen du bere pertsonarekiko etsaitasuna sortzeko. Publikoki iraintzen dute eta bere gizarte-ingurunea estigmatizatzen dute.

Analisia:

Erljio-egiturak eta laguntza-zentroak botere publikoen kontroletik kanpo daude. Pertsonen gizarte-bazterketatik irteten laguntzeko aitzakian, pertsonak murrizten dituzten eta giza eskubideen aurka egiten duten praktikak ezkututzen dira. Beharrezkoa da horrelako erakundeak fiskalizatzea eta diru-laguntzarik ez jasotzea, zentro horietan gerta daitezkeen giza eskubideen urraketak saihesteko edo konplize ez izateko.

022. gertakaria

Data: 2021/06/20

Lekua: Kalea

Bidea: Telefonoa

Tipologia: Gorroto diskurtsoa

Eragindako jendea: Nerabea

Deskribapena:

Gertakari hori 19.arekin lotuta dago. Gertakari horretan parte hartzen duen gazte-talde bera 12 urteko neskatoarengana hurbildu zen, bultzatu egin eta txistua bota zioten ostadarreko poltsa bat eramateagatik. Neskatoaren aita gazte-talde horrekin hitzegiterajoatenda, eta jarrera txuleskoa erakustendute.

Analisia:

Nerabezaroarekin lotutako arazoak areagotu egiten dira erakundeen gelditasunaren aurrean. Ikusgunetik kezka ikusten dugu arazo horiek nola hazten diren, maskulinitatea eta horren alderdi negatiboenak zeharkako ardatz gisa hartuta. Konponbideak, zigortzaileak izan beharrean (gazte horien protagonismoa eta genero-hierarkiaren goialdean duten gizon-estatusa areagotu ohi duen ikuspegia), kaleko hezkuntzako eta kultura-bitartekaritzako zerbitzuei baliabide gehiago eman behar zaizkie.

023. gertakaria

Data: 2021/09/20

Lekua: Eskola

Bidea: Telefonoa

Tipologia: Gorroto diskurtsoa

Eragindako jendea: Nerabea

Deskribapena:

Aurreko eraso fisiko baten ondoren, non ez den motibazio LGTBI+fobikoa hautematen, ikaskide batek eta aurreko erasotzailearen lagunak mierdako lesbiana deitzen dio gertakariaren berri ematen duenari, ezkutuko zenbaki baten bidez.

Irailaren 16an, beste ikaskide baten telefonotik beste dei bat jaso zuen. Oraingoan, urrunean, aurreko ikaskideari zera esaten entzuten zaio: *“Lesbiana de mierda”*. Bihar agurtzen ez banauzu, jo egingo zaitut.

Irailaren 17an, bi ikaskidek patioan *“transformerra”* deitzen diote.

Analisia:

Genero zisheteronormatiboko estereotipoak betetzen ez dituzten pertsona guztiek nerabezaroan ikastetxeetan igarotako bizipen berdintsuak dituzte. Hori 8. eta 11. gorabeherak ere erakusten dute. Badirudi oraindik oso urrun gaudela ikastetxeak espazio seguru izatetik, indarkeria eta irainak desagerrarazita egotetik.

Ahaztu gabe nerabezaroa garapen pertsonalaren etapa bat dela, non kalteberatasuna gorpuzten den eta traumak eta are suizidioa ere ekar ditzakeen, uste dugu beharrezkoa dela hezkuntza-administrazioek modu argi eta zehatzean esku hartzea, behin zigorgabetasun-eremu hori amaituta.

024. gertakaria

Data: 2021/09/20

Lekua: Kafetegia

Bidea: Telefonoa

Tipologia: Eraso

Eragindako jendea:

Emakume trans bat

Deskribapena:

Biktima taberna batean dago lagun batekin, gizon bat beraiekin hitz egitera doanean, batez ere lagunarekin. Handik gutxira etxera joaten dira eta gizon honek gaua elkarrekin pasatzea proposatzen dio, baina berak uko egiten dio.

Ondoren, biktima taberna berera joaten da eta berriro gizonarekin elkartzen da. Gizonak musu ematen dio garondotik gogor helduz, eta esaten dio: *“Zu isilik zaude edo, bestela, haserretu eingo naiz”, “Komunean zakila jango didazu”*. Zerbitzariak errieta egiten dio eta honek erantzuten dio: *“Ixo edo zuri egingo dizut”*.

Azkenean, gizonak alde egin du, baina itzultzeko mehatxua eginez.

Analisia:

Ohikoa da ustezko zigorgabetasuna, ideologia matxistatik jokatuz gero; kasu honetan, trans pertsonen hipersexualitate-sentsazioagatik trantsizioa egiten dutelako kontzeptuarekin larriagotuta, gorputz bat emakumeen arrokekin janzten den ikuskera zibeteronormatibo batetik abiatuta, sexu-harremanak izateko bilaketa edo probokazio gisa ulertzen da. Eraso jasan duen pertsonaren erantzuna eta ondorengo salaketa kontuan hartuta, LGTBI+ pertsonen ahalduntzean aurrera egitea benetakoa eta eraginkorra da.

025. gertakaria

Data: 2021/09/30

Lekua: Kalea

Bidea: Aurrez-aurrekoa

Tipologia: Erasoa

Eragindako jendea: Gay bat

Deskribapena:

Salatzailea bere egungo etxean bizitzen hasi zenetik, apirilean, etengabe entzuten ditu *"maricón de mierda"* bezalako irainak eta horman emandako kolpeak. Jarrera oldarkor horrek beldurra ematen dio orduko bikotekideari, eta ez du etxetik irten nahi.

Irailaren 30ean, goizean, salatzailea txakurra paseatzera jaitsi zen, eta auzokidea atzetik segika zuela ikusi zuen. Kalea biratu eta, errieta egin ondoren, bizilagunak burukada bat eman zion, eta horrek zorabiatuta utzi zuen, eta, ondoren, ukondokada bat eman zion masailezurrean. Salatzailea komisariara joan zen eta bizilaguna atzetik joan zitzaion. Han jakinarazi zioten ospitalera joan behar zuela lesio-partea eskatzera. Ospitalean dagoen bitartean, erasotzaileak salaketa jarri dio.

Analisia:

Edozein gatazka motatan (etxekoa, auzokoa, bizikidetzakoa) LGTBI+fobiaren gaiak gatazkak okerragotzeak dakartza. Honek, gure gizartea egituratuta dagoen hierarkia sozialei buruzko gogoeta egitera garamatza. Heteronormaren aginduak betetzen ez dituzten pertsonak, kasu honetan bezala, gutxiagokotzat jotzen dira. Hemen, LGTBI+fobia argudio gisa erabiltzen da, baina erasotzailearen aurreko jarrerak argi uzten du gorroto eta mespretxu sentimendua gatazkaren aurretik zegoela. Agerian geratzen da, beraz, aniztasun sexual-generikoari buruzko sentsibilizazio sozialaren arloan egin beharreko lan handia, eta, modu orokorragoan, gizarte-gatazketan gertatzen den indarkeria-maila arindu dezaketen bitartekaritza-zerbitzuak ezartzea.

026. gertakaria

Data: 2021/10/06

Lekua: Diskoteka

Bidea: Sare sozialak

Tipologia: Diskriminazioa

Eragindako jendea:

Emakume trans bat

Dekribapena:

Pertsona batek lurrean etzanda dagoen emakume trans bat lopatzen du, diskoteka baten irteeran. Honek azaldu dio bota egin dutela eta ez diotela berriro sartzen uzten. Pertsona hori diskotekako atezainarekin hitz egiten saiatzen denean, hura emakumeaz maskulinoan hitz egiten hasten da, eta horregatik atentzioa ematen dionean, hau esaten du: «*Ez zaituzte halakoekin etorri*».

Analisia:

LGTBI+fobia, hala nola arrazismoa eta kapazitismoa edo beste bazterketa-modu batzuk, aisialdiko eta dibertimenduko guneetan gertatzen dira etengabe. Kontzeptu batzuk erreserbatuaren aterkiaren barruan sartzen dira, onarpen-eskubideari dagokionez, eta jendea lokaletik inportatzen denez, oinarrizko eskubideak urratzen dira etengabe. Giza eskubideen hainbat erakundek salatu dute aisialdiko eta dibertimenduko espazioetan ekintza horiek arbitrarioki eta zigorgabetasunez egiten direla.

027. gertakaria

Data: 2021/15/15

Lekua: Lantokia

Bidea: Telefonoa

Tipologia: Diskriminazioa

Eragindako jendea:

Gizon trans bat

Deskribapena:

Enpresa berean 6 urtez lan egin ondoren, 2021eko maiatzean trantsizio-prozesuari ekin zion, eta enpresa jakinaren gainean jarri zuen GNU (Genero Nortasunaren Unitatea) hitzorduetara joan ahal izateko. Hitzordu-ordu horiek oporralditik kentzen dizkizute.

Jarraian, pertsona horrek luzaroan izango dituen bajen ondorioz lanpostuan hutsik geratuko direla entzuten hasi dira, hain zuzen ere, bere trantsizio-prozesuarekin zerikusia dutenak. Aitzakia horrekin presioa areagotu egiten da.

Trantsizio-prozesuaren ondoriozko bajak argudiatuz, enpresatik kaleratzen dute. Bestalde, nabarmentzekoa da prozesu osoan etengabe hitz egiten diotela femeninoan.

Analisia:

Trans pertsonen lan-egoera, argi eta garbi, tamalgarria da. Pertsona horiek lan-merkatuan sartzeko dituzten arazoak anitzak dira, eta gizarte-bazterkeria jasateko arrisku handia dute.

Kasu honetan, ikusten dugu medikura joateak eragindako bajak, askotan genero-trantsizioekin batera gertatzen diren osasun-prozesuen ondorioz, estortsio gisa erabiltzen dituela enpresak, bere lan-eskubideak urratzeko, baita produktibitate baxuaren kontzeptupean kamuflatzen diren kaleratzeak egiteko ere.

04

eztabaida eta ondorioak

Txosten honetan Arabako LGTBI+ pertsonen aurkako 27 gertakari jaso dira. Eskaintzen ditugun datuak Ikusgunek 2021ean ezagututakoari baino ez dagozkio; izan ere, aldi horretan, behin baino gehiagotan ohartarazi dugu LGTBI+fobiaren hazkundeaz. Azpimarratzekoa da, gainera, Ikusgunera gorabeheraren baten berri ematera joaten diren pertsona asko bestelako zirkunstantziek markatzen dituztela, beren sexu-orientazioaz edo genero-identitateaz gain, eta egoera horiek kalteberatasun- eta diskriminazio-egoeran jartzen dituztela, hala nola oinarrizko baliabiderik eza edo migratzaileak izatea edo gaixotasunen bat izatea.

Espanian Gorroto-delituek izan duten bilakaerari buruzko Txostenak (2020)⁰¹ bigarren eta hirugarren postuan jartzen ditu Euskadi eta Nafarroa 100.000 biztanleko gorroto-delituen zerrendan. Eta gure probintziara, estatuko gainerako herrialdeen buruan, 100.000 biztanleko 13,48ko tasarekin. Ondoren Melilla (11,48), Bizkaia (10,26), Gipuzkoa (7,84) eta Nafarroa (7,71) datoz.

Barne Ministerioaren datu horiek 2020an ezagututako gorroto-delitu guztiak hartzen dituzte. Arrazakeria eta xenofobia dira arau-hauste penal ohikoenak, eta, ondoren, sexu eta genero-orientazioaren aurkako ekintzak, Euskal Autonomia Erkidegoaren kasuan. Nafarroaren kasuan, gertakari ugariak arrazoi ideologikoengatik delituekin lotuta daude; ondoren, arrazakeriarekin eta xenofobiarekin eta, hirugarrenik, sexu-orientazioarekin eta genero-identitatearekin.

Arabaren kasuan, honako hauek eragiten dituzte gorroto-delitu ugariak: arrazakeria eta xenofobia; motibazio ideologikoa; sexuagatiko edota generoagatiko diskriminazioa; eta sexu-orientazioa eta genero-identitatea (ordena horretan).

Duela gutxi jakin dugu *2021eko Euskadiko gorroto-gorabehereri buruzko Txostena*⁰². Lan horren arabera, arrazakeria eta xenofobia dira Araban gehien gertatzen diren gertakariak, eta, ondoren, orientazio eta identitate sexuala.

01 Informe sobre la evolución de los delitos de odio en España 2020

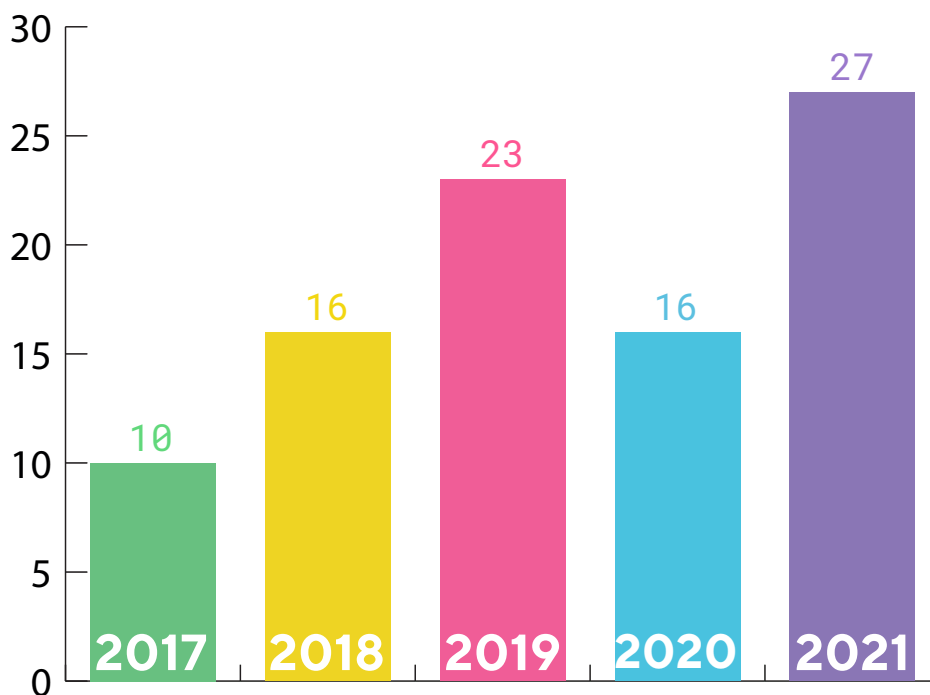
<https://acortar.link/MT3R8d>

02 Informe de incidentes de odio en Euskadi 2021

<https://acortar.link/ij52Ty>

Ikusgunek jasotako gertakariak

2021.ean 27 gertakari ezagutu ditugu

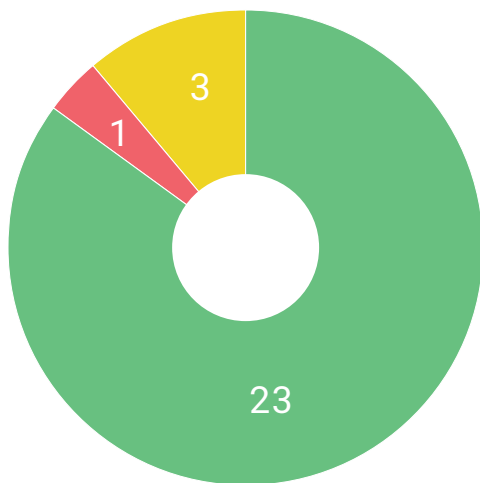
Taulan ikus daitekeenez, V. Txosten honetan ikus dezakegu gertakariak hirukoiztu egin direla 2017an ezagututakoarekin alderatuta, urte horretan hasi baineko informazioa biltzen.

LGTBI+fobiaren hazkundeari buruzko pertzepzio hori Barne Ministerioak argitaratutako 2021eko ekaineko gorroto-delituei buruzko inkestaren Txostenean ere ikus daiteke. Inkestan parte hartu duten pertsonen % 59,73k adierazi du gorroto-delituek nabarmen egin dutela gora azken 5 urteetan, eta % 19,22k uste du zertxobait gora egin dutela.

2021eko Euskadiko Gorroto-Intzidenteen Txostenak ere ildo horretan adierazten du gorakada nabarmena izan dela azken bi urteetan jazotako gorabeherei dagokienez. Horrenbestez, sexu-orientazioaren eta -identitatearen esparruak delituen % 26,35 erregistratzen ditu (73 kasu, aurreko urtekoa baino nabarmen handiagoa den zifra bat, zehazki, % 46). Txosten honen arabera, gertakarien gorakada egiaztapen positiboa eta itxaropentsua da, eta, beraz, argi eta garbi geratzen da ez dagoela zer gertatu den.

2022ko martxoaren 10ean Ikusgunek antolatutako topaketa irekian, parte hartu zuten pertsonak adierazi zuten kezkatuta zeudela LGTBI+fobiaren egoerarekin Gasteizen, eta, era berean, azpimarratu zuten gaur egun salaketa kontzientzia handiagoa dagoela.

Lekuaren arabera

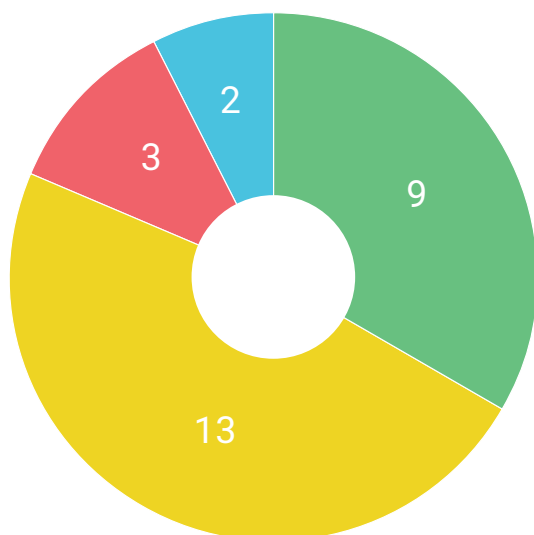

Gasteiz	23
Aiaraldea	1
Gorbeialdea	3

Gasteiz da gorabehera gehien izan dituen Arabako udalerrria. Aiaraldeak aurreko urteetako antzeko zifretan jarraitzen du, eta Gorbeialdeko intzidentzien hazkundeak kezkatzen du, pintadak eta gayen aurkako jazarpena baitira. *Euskadin 2021ean izandako gorroto-gorabehereri buruzko Txostena* kontuan hartuta, 9 delitu jaso dira Araban sexu orientazio eta identitateagatik.

Gasteizko LGTBI+ kolektiboan beldurra sumatzen ote zen galdetu zen Ikusgunek antolatutako topaketa irekian. Iritzi desberdinak daude: segurtasun-espazioak detektatuta dituenak, LGTBI+fobiarik izango ez duela dakienak edo, jasoz gero, laguntza jaso dezakeenak. Beste pertsona batek LGTBI+ sozializazio-espazioen falta sumatzen du, sareak sortzeko eta elkar ezagutzeko. Bere ustez, ostalaritzako espazio batzuk ez daude prest giroko espazio gisa karakterizatzeko, nahiz eta publiko nagusia LGTBI+ izan, eta horrek erreferentzialtasuna kentzen du.

Urtaroen arabera

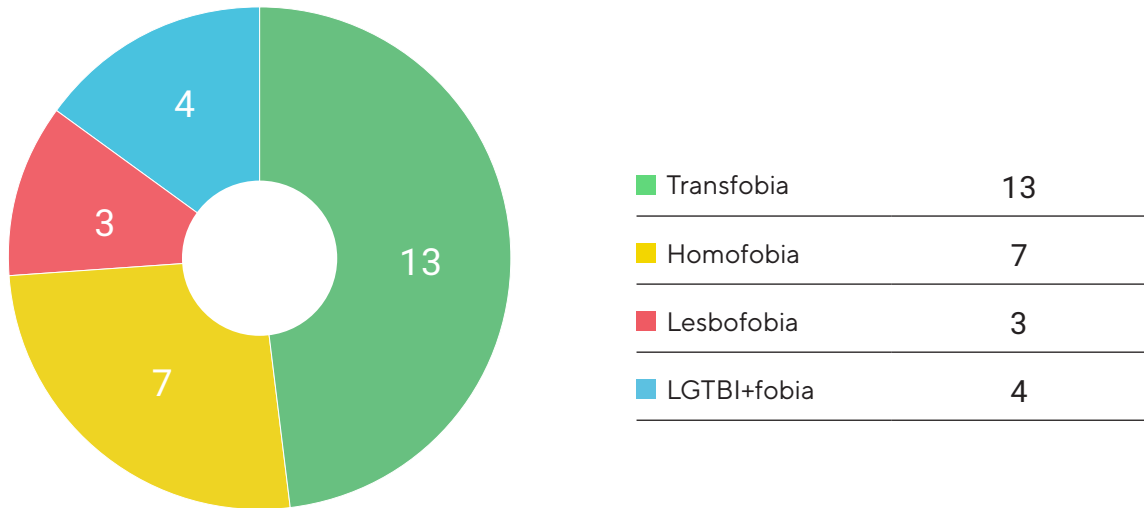

Udaberria	9
Uda	13
Udazkena	3
Negua	2

Aurreko Txostenetako datuekin bat etorriz, udaberria eta uda dira gorabehera gehien jasotzen diren urteko sasoiak. Udan gehiago erabiltzen dira LGTBI+ pertsonen aurkako indarkeria gehien gertatzen den espazio publikoak, aurrerago ikusiko dugun bezala.

Ikusgunek ezagutzen dituen datuak bat datoz 2021eko *Euskadiko Gorrotozko Gertakarien Txostenean* jasotakoekin. Lan horren arabera, delituen % 32,1 udan gertatu dira, % 30,68 udazkenean, % 25 neguan eta % 11,52 udaberrian.

Gertakari mota

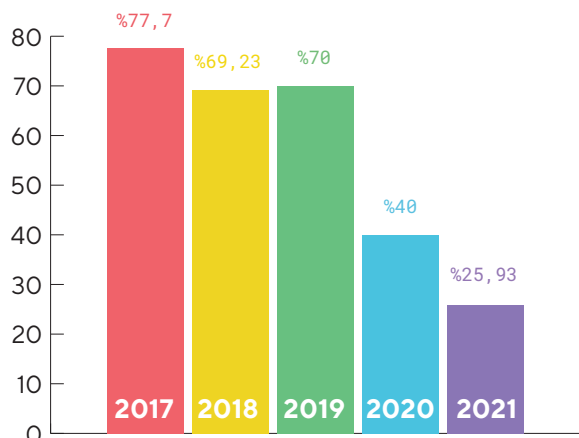

Testuinguru politikoak trans pertsonenganako areriotasun giroa eragin du, batez ere, gay, bisexual edo lesbianen kolektiboak baino indarkeria gehiago jasan dutelako. Hala ere, kolektibo horiekiko indarkeriari buruzko datu zehatzik ez izateak ez du esan nahi horiekiko indarkeriarik ez dagoenik. Delitu diren gorabeherari erreparatzen badiegu, datuak aldatu egiten dira; hala, Euskadiko Gorroto-intzidenteen 2021eko Txostenean jasotako deliturik ugarienak gaikako kolektiboaren aurkakoak dira (% 69,86), ondoren trans kolektiboa (% 9,59) eta lesbianen kolektiboa (% 8,22) daude, eta zehaztu gabeko kasuak % 12,33 dira.

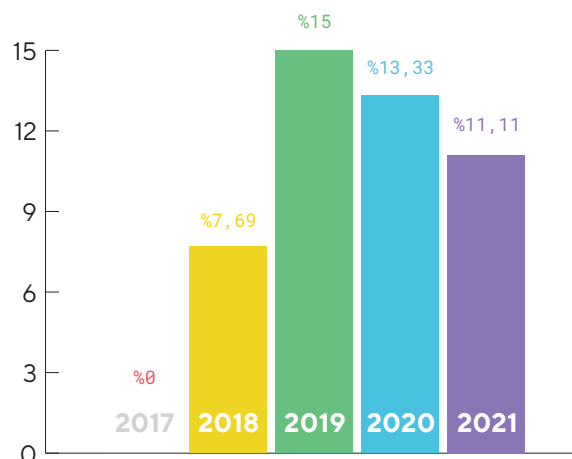
Gorroto-Delituei Buruzko Inkestaren 2021eko Ekaineko Txostenean, inkestatutako pertsonen % 89,48k dio beldur handia edo erlatiboki beldur diola gorroto-delitu baten biktima izateari.

Moten bilakaera

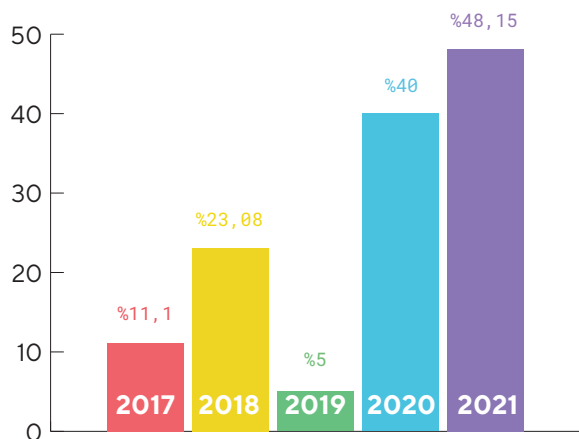
Homofobia

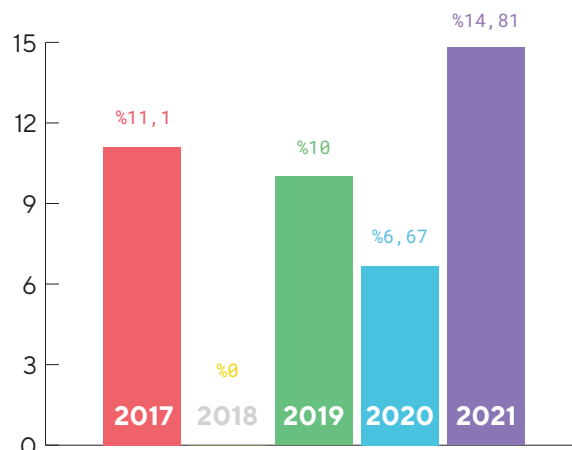
Lesbofobia

Transfobia

LGTBI+fobia

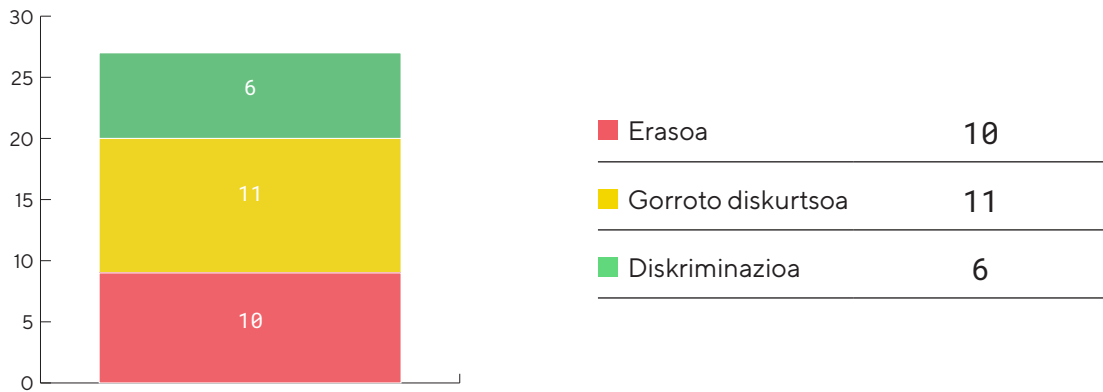

2017tik egindako bideak ematen digun denboraren ikuspegiak aukera ematen digu gure udalerriko gorabeheren tipologiaren bilakaera ikusteko. Hasierako urteetan, homofobiak eragiten zituen gorabehera ezagun gehienak. Azken urtean, ordea, homofobiaren ondoriozko intzidentziak nabarmen jaitsi dira, eta transfobia, berriz, intzidentzia guztien % 50 inguru izan da; urte horretan, gainera, indarkeria-kasu gehien ezagutu ditugu.

Ezin dira datu horiek banan-banan aztertu, bereziki homofobiaren beherakadari eta transfobiaren gehikuntzari buruzkoak. Trans pertsonenganako eraso eta gorroto diskurtsoa askok *“marikon”* eta antzeko esamoldeak izateak adierazten digu eraso eta diskurtso horiek sustatzen dituztenek ez dituztela bereizten sexu-orientazioa, identitatea edo genero-adierazpena. Ohar horrek agerian uzten du sexu- eta genero-aniztasuna eta arau zisteterosexualean sartzen ez diren pertsonak gaitzesten direla. Arbuioaren asmoa ere agerian uzten du: arau hori berrestea.

LGTBI+fobia generikoki gehien deitzen dugunaren hazkundera, aurreko urtearekin alderatuta bikoiztu egiten denak, baieztatzen digu ez gaudela kasualitatezko diskriminazio baten aurrean, baizik eta arauaren aginduak betetzen ez dituztenen aurkako egiturazko indarkeria baten aurrean.

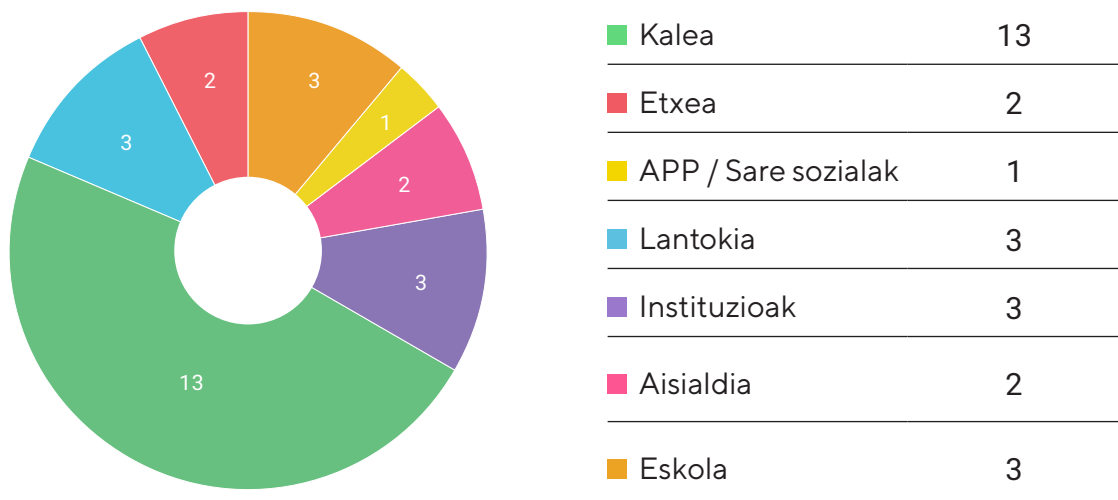
Gertakarien tipologiak

LGTBI+fobiaren aurkako behatokiek gorroto diskurtsoen gorakadaz ohartarazi dugu. Hain da larria, ezen, behatzen ari ginen bitartean, eraso fisikoak egiten baitzituzten. Esan dezakegu, indarkerien mailaketan oinarrituta, LGTBI+fobia hitzetatik ekintzetara pasatzen ari dela. LGTBI+ pertsonetikiko gorrotoa legitimatu ondoren, pertsona horien gaitzespena adierazteaz gain, ezabatzea ere lortu nahi da, hala baitio Jon Mirena Landa Zuzenbide Penaleko katedradunak: *“Ezabatzeko indarkeria da nukleo gogorra. Hitzetatik egitate tristeetara igaro gara, eta homofobia argi eta garbi dago dianan.”*⁰¹

Ikusguneak antolatutako LGTBI+ pertsonen topaketan, zibeterosexismoaren erreprodukzioa nabarmendu da. V. Txosten honetan jaso ez den baina aurreko edizioetan agertu den intzidentzia mota bat da. Batzuetan, LGTBI+ pertsonak testuinguru zsheterosexualetan biltzen dira, non desberdin sentitzen diren, gaizki sentitzen diren, beheragoko maila batean bezala. Adierazi dute indarkeria batzuk ez direla esplizituak eta begiraden bidez transmititzen direla, eta, horren ondorioz, pertsona batzuek ez dutela ikusten erreakzio horiek saihesteko, adierazi dute topaketan.

Eremua

⁰¹ Jon Mirena Landa: “Se ha pasado de las palabras a los hechos y la homofobia está claramente en la diana” <https://www.deia.eus/actualidad/sociedad/2021/07/13/pasado-palabras-hechos-homofobia-claramente/1135681.html>

Espazio publikoan gertatzen dira gorabehera gehien. Emakumeenganako eta pertsona arrazializatuenganako indarkeriarekin gertatzen denarekin bat etorriz, arau sexogenerikoak iraunaraztea bilatzen dutenek espazio publikoa erabiltzea eragotzi nahi diete arau horiekin bat ez datozenei. Gorroto-delituei buruzko 2021eko ekaineko inkestaren Txostenean, gorroto-delitu edo gertakari diskriminatzaile baten biktima ez izateko zenbait lekutara joatea saihesten ote duten galdetuta, inkestatutako pertsonen % 15,56k erantzun du beti; % 27k, normalean; eta % 38,67k, puntualki. Gainera, % 26,54k dio gorroto-delitua bide publikoan egin zela, eta % 21,51k, leku publikoan.

Askoz ere kopuru txikiagoekin nabarmendu behar dira lan-espazioak, eskola-espazioak edo etxea bera ere etsaitasunezko espazio gisa. Zifra horiek Barne Ministerioaren inkestak uzten digunaren antzekoak dira; horren arabera, lana (% 11,67), ikastetxea (% 5,03) eta etxea (% 2,75) dira, ordena horretan, gorroto-delitu gehien egiten diren guneak.

Askoz ere kopuru txikiagoekin nabarmendu behar dira lan-espazioak, eskola-espazioak edo etxea bera ere etsaitasunezko espazio gisa. Zifra horiek Barne Ministerioaren inkestak uzten digunaren antzekoak dira; horren arabera, lana (% 11,67), ikastetxea (% 5,03) eta etxea (% 2,75) dira, ordena horretan, gorroto-delitu gehien egiten diren guneak.

Ikusgunek egindako topaketan esaten denez, familia-eremuan gurasoek oso ondo onartzen dute beste batzuen haurrak zisteteroak ez izatea. Izan ere, harridura iristen da guraso horiek etxean sexu eta genero aniztasuna dutenean. Orduan, ezjakintasun handia eta gaia lantzeko tresnarik eza sumatzen da. Erreakzio hori ez dator bat familia horietako batzuek modu publikoan azaltzen dutenarekin; izan ere, une horretan, aniztasun sexualari eta generikoari buruz dena dakitela ikusarazi nahi dute. Aitzitik, uste dute beren familietan onartuko ez direla dakiten LGTBI+ pertsonak ez dutela beren aniztasun sexuala/generikoa sozializatzen ingurune horretan automatikoki.

05

Gasteiz,
LGTBI+fobiaren
aurkako
borrokan
erreferente

Hamaika aldiz hitz egin dugu Ikusguneetik LGTBI+fobia salatzearen garrantziaz, biktima izan delako edo eraso, diskriminazio edo gorroto diskurtsoren bat sumatu delako. Era berean, salaketak judiziala ez ezik, soziala ere izan behar duela azaltzen saiatu gara, eta gizarteko hainbat sektore interpelatu ditugu, guztion artean LGTBI+fobiaren aurkako borrokan aliantzak sortu ahal izateko.

Asko dira LGTBI+pertsonok jasaten dugun indarkeria instantzia judizialetera ez iristea eragiten duten arrazoiak. Antipunitibismoarekin lotutako arrazoiak daude; gertatutakoa delitua ez izatearekin lotutakoak (adibidez, birmoldaketa-terapiak); komisaria batean gertatutakoa azaltzea zein garestia den; Barne Ministerioak ekainean gorroto-delituei buruz egindako inkestaren Txostenak arrazoi gehiago ematen ditu. % 35,95ek dio ez zuela salaketarik jarri poliziak ez zuela serio hartuko pentsatu zuelako; % 20k ez zekien gertatutakoa delitua izan zitekeenik; % 5,64k ez zuen sexu-orientazioa edo genero-identitatea argitu nahi; % 12,82k lotsa zuen; % 15,9k esperientzia negatiboa izan zuen poliziarekin; % 24,62k ez zuen konfiantzarik poliziarengan, eta % 22,56k uste du poliziak ez zuela ulertuko.

Txosten honek beste datu garrantzitsu bat uzten digu: % 10,07k eremu zibileko erakundeei (fundazioak, Gobernuz Kanpoko Erakundeak, elkarteak, etab.) jakinarazi die gertatutakoa. Kasu horietako batzuetan, zurrenik, erakunde horiek salaketa soziala egin dute eta/edo komunikabideetara jo dute gertatutakoaren berri emateko.

Horregatik, poliziaren aurreko salaketa eta salaketa soziala garrantzitsuak direla uste dugu, eta biak batera egin daitezkeela. Hala ere, askotan, gertatutakoak babes judizialik izango ez duen kasuetan, salaketa soziala da gertatutakoa salatzeko eskura dugun tresna bakarra. Halaber, ezin dugu ahaztu ibilbide judizialak espektatiba batzuk sor ditzakeela, eta, kasu gehienetan, itxaropen horiek zapuztu egingo direla, defentsa egokia bermatzeko baliabiderik ez dagoelako, sexu- eta genero-aniztasunaren arloan sistema judizialean prestakuntza eskasa dagoelako eta kolektibo jakin batzuetako pertsonak direnean gorroto-delituei buruzko legeria aplikatzeko eragozpenak daudelako.

Gauzak horrela, gizartea mobilizatzea, salaketarako beste tresna bat izateaz gain, lagungarria izan daiteke pertsona jakin batzuen erreparaziorako eta, nolabait, eremu judizialean gertatzen diren kalitate-faltak arintzeko.

Azken urteotan, Gasteizko LGTBI+ mugimenduak lan handia egin du LGTBI+ pertsonok jasaten ditugun indarkeriak ikusarazteko eta salatzeko. Lan hori areagotu egin da, Gasteizko Udalaren eta Lumagorriren arteko lankidetzaren ondorioz, Euskal Herriko LGTBI+fobiaren aurkako lehen behatokia, Ikusgune, sortuz.

Ikusgune LGTBI+ kolektiboa gure udalerriko LGTBI+fobiaren egoeraren termometro konstante gisa ikusarazteko balio du, *Desirak plazara. LGTBI biztanleriaren errealitateei buruzko diagnostikoa Gasteizen* webgunean jasotako eskaria betez. Era berean, Behatokiak erakutsi du baliabide erabilgarria dela udalerriko hainbat tokitan eta kolektiboen artean sentsibilizatzeko eta aliantzak sortzeko.

LGTBI+fobiaren aurkako borroka ez da LGTBI+ Mugimenduaren lan eksklusiboa. Homofobia, lesbofobia, bifobia, transfobia edo enebefobia (binarioak ez diren pertsonetako fobia) geldiarazteko

erantzukizunak erakundeei, erakunde sozial, politiko eta sindikalei eta gizarte osoari eragiten die; izan ere, ez da nahikoa sexu- eta genero-aniztasunaren aldeko iritzia izatea, baizik eta aniztasun hori desagerrarazteko alderdi aktiboa izatea.

Azken urte honetan, LGTBI+fobiko indarkeria areagotu egin da gure udalerrian ere, eta joera hori duela urte batzuetako adierazle batzuek adierazten zuten. Egoera horren aurrean, non LGTBI+ pertsonak oinarrizko eskubideak galtzeko hainbat ahalegin ikusten ditugun, gizartearen garrantzirik ezera, isekara eta are gure nahien eta gorputzen kriminalizaziora itzuliz, esan dezakegu Gasteizko herritarrak maila berean egon direla eta aktibo estrategiko eta oso baliotsu bihurtu direla LGTBI+ pertsonen aurkako gorroto diskurtsoen, erasoen eta diskriminazioaren aurkako borrokarako.

Umandi Ikastolako hezkuntza-komunitateak aktibatutako ekimenak, besteak beste, honako hauek salatuz: LGTBI+fobo pintadak agertu direla horma-irudi batean, jendearen bat-batekotasuna arkuko poltsak daramatzatela, Zabalgana auzoan neska gazte batek poltsa horietako bat eramateagatik jasandako gatazka baten ondorioz, auzoko Guraso Elkarteek antolatutako espazio publikoa okupatzeko ekitaldi masibo bat, eta Zabalgana kaleko emakume ostalarien elkarte.

Umandi ikastolak salatu du pintada LGTBI+fobikoak agertu direla horma-irudi batean. Zabalganako jendeak espazio publikoa okupatzeko ekitaldi masibo batean parte hartzen du, IGEek eta Zabalgana batuzek antolatua, poltsa horietako bat eramateagatik auzoko neska bati eraso egin ondoren arkuko poltsak eramanez. Aitzogile kaleko ostalariak taberna batean eraso jasan duen emakume trans bati laguntzen diote, beren lokaletan LGTBI+fobiko erasorik onartuko ez dutela azpimarratuz. Hainbat ikastetxek Arantzabela Ikastolak egindako deiari erantzun diote, horma-irudiari eraso ostean. Horiek guztiek erakusten dute Gasteizen LGTBI+fobiak kezka sortzen eta okupatzen duela.

Kontzientzia hartze hori eta ekintza horiek ezin dira ulertu orain arte egindako lan guztiari erreparatu gabe. LGTBI+fobiaren aurkako borroka LGTBI+ mugimendutik Gasteizko gizartera egin du jauzi, eta gaur egun indarkeria hori geldiarazteko aliantzak eta konpromisoa errealitate dira. Gasteiztarrek homofobiaren, lesbofobiaren, bifobiaren, transfobiaren eta enebefobiaren aurka duten jarrera proaktiboa udalerrian zehar barreiatu da, eta hezkuntza-komunitatea izan da bere jardun-eremutik haratago aliantzak sortzen lehena.

Gasteiz da estatuko hirien artean gorroto-delituen zerrendako burua, eta, LGTBI+fobiari dagokionez, indarkeria horri aurre egiteko tresna gehien dituen hirietako bat ere bada. LGTBI+ edo Ikusgune mugimendua ez ezik, trans mugimendu feminista inklusiboa eta herritarren konpromiso soziala ere badaude, zehaztu duguna bezalakoa. Horrela, Gasteiz erreferente bihurtzen ari da LGTBI+fobiaren aurkako borrokan.

06

LGTBI+fobiaren showa

Asko dira komunikabideek edo erakundeek borroka edo aldarrikapen jakin batzuen eskularrua jasotzen duten adibideak. Batzuetan, konpromiso hori errespetutik, entzutetik eta autokritikatik hartzen da, eta jardunbide egokiak, laudagarriak, ekartzen dira, indarkeria LGTBI+fobikoari giza eskubideen ikuspegitik heltzea ahalbidetzen dutenak, betiere egiturazko indarkeria baten aurrean gaudela ulertuta.

Badira, halaber, borroka eta aldarrikapen horiek interes merkantilisten zerbitzura jartzen dituzten adibideak. LGTBI+fobiko indarkerien kasuan, ezohikoak edo ez hain ezohikoak diren gertakaritzat hartzen dira, baina ez dute, inola ere, zistetropatriarkatua zalantzan jarriko. Vicent Canetek egindako *“La presència i el tractament informatiu del coll·lectiu de lesbianes, gay, bisexuals, transsexuals i intersexuals (LGBTI) als mitjans de comunicació catalans”*⁰¹ Txostenaren arabera, erasoak elkarri lotuta ez dauden eta elkarri eta diskurtso LGTBIfobikoei lotuta ez dauden gertakari isolatu gisa tratatzen dira. Ez da egiturazko indarkeria gisa aurkezten. Horrek problematika ikusezin bihurtzen du, eta LGTBI kolektiboak dena lortuta duelako ideia azpimarratzen du, indarkeria horrek erantzun sozial eta instituzionala behar duela alde batera utzita.

Ez da kasualitatea LGTBI+fobiaren egiturazko izaera alde batera uzteko interesa, tratamendu mediatikoa behar bezala neurtuta baitago. Hala, ia iturri polizialei edo judizialei bakarrik ematen zaie lekua; are gehiago, gertatutakoa indibidualizatzen saiatzen dira biktimgana zuzenean joz, LGTBI+ mugimendua aditu eta haren aurka egiten den indarkeriaren protagonista izan beharrean. Horren adibide garbia da Samuelen hilketa A Coruña; izan ere, bertsio poliziala zen nagusi tokiko LGTBI+ erakundeen gogoeten aurrean, baita Samuel hil baino minutu batzuk lehenago ezagutzen edo laguntzen zuten pertsonen aurrean ere. Kasu honen bertsio ofizialaren arabera, egia judizialak Samuel gaizki-ulertu baten ondorioz hil zutela esatea nahi zuen, bere hiltzaileek biktimak mugikorraren bidez grabatzen ari zirela uste zutenean. Gorrotoaren adierazleak alde batera utzi zituzten, hala nola hil zuten kolpeak marikoi oihukatuz gertatu zirela. Azpimarratu behar da gorroto-delitutzat ez jotzeko argudio nagusietako bat Samuel ez zela armairutik atera bere familia-ingurunean. Helburu horrekin, gorrotoaren polarizazio-adierazle batzuk desaktibatu nahi izan ziren, hala nola LGTBI+ kolektiboko kide izatea.

Ohikoak dira armairutik irtetea edo eraso jasan duen pertsonaren sexu-praktikak. Azken kasu horretan, arauz kanpoko sexu-praktikak kriminalizatu edo estigmatizatu nahi dira. Horrela, Malasañako erasoaren salaketa faltsuaren kasuan, albistearen protagonistaren nahien mota guztietako balorazioak egin ziren. Ikusi ahal izan genuenez, komunikabide bat sartu zen salatutako gertaerak gertatu ziren atarira, eta pertsona hori hondartzakoa edo mendikoa ote zen pentsatu zuen, oporrak igarotzeko. Azkenik, behin salaketaren falstutasuna ezagututa, hedabide horrek telebistako minutu asko bete zituen, non gezurrezko salaketak tarte handiagoa hartzen zuen aste horietan LGTBI+fobiaren ageriko gorakadak baino. Gogoratu behar da bi hilabete lehenago Samuel Luiz hil zutela eta LGTBI+fobikoa alarma piztuta zegoela.

Malasañako kasuak antz handiagoa izan zuen Gran Hermano programarekin LGTBI+fobia indarkeriaren tratamendu egokiarekin baino. Zenbait hedabidek salaketaren protagonistaren atzetik jo zuten, haren bizitzari eta praktikei buruz espekulatu zuten, eta, batzuetan, LGTBI mugimenduari

01 Home, gai i jove: La imatge del collectiu LGTBI als mitjans
https://www.media.cat/wp-content/uploads/2018/05/Informe_LGTBI.pdf

berari kontakizun bat inposatzen saiatu ziren. Mugimendu horrek behin eta berriz adierazi zuen salaketa horren faltsutasunak ez dakarrela gainerako salaketen faltsutasuna. Horrela, adibidez, Nacho Abad kriminologoak, Antena 3ko Espejo Público saioan, Ikusgunearen sarkasmoa eta asistentzialismoa erabili zituen. «*Ametz, munduaren maitasun guztiarekin*» esanez hasi zen, eta, ondoren, salaketa faltsuaren aurkako irimotasun handiagoa eskatu zuen, LGTBI+ mugimenduak salaketa faltsua kasu isolatua zela eta LGTBI+fobiaren gorakadan fokua jarri behar zela zioen irizpideari kontra eginez.

Azpinarratu behar da, halaber, gertakarien kazetaria eta kriminologoa dela eraso aztertzearen arduraduna. Ildo horretatik, *“La presència i el tractament informatiu del coll lectiu de lesbianes, gay, bisexuals, transsexuals i intersexuals (LGTBI) als mitjans de comunicació catalans”* Txostena argia da: abordatzea LGTBI+ pertsonen aurkako egiturazko indarkeria baino gehiago den gertakarien atal bat da, eta horrek ikusezin bihurtzen du arazoaren dimentsioa.

Beste alderdi garrantzitsu bat erasotzailearen profila bilatzea da. Laia Serrak, gorroto-delituetan aditua den abokatu penalistak, adierazi du guztiontzat oso eroso dela pentsatzea tratu txarrak ematen dituen gizona munstroa dela eta gorroto-delitua gizon indartsuak egiten duela beisbol-batearekin eta tiranteekin⁰². Gure ustez, galdera hori egiten zaigunean bilatzen den erantzuna profil horri buruz hitz egitea da, hain zuzen ere. Ultraeskuina goraka doan testuinguru politiko batean ere galdera errepikakorra da.

Hala ere, LGTBI+ mugimenduak lelo zahar bat du, eskuineko homofobo baten antzekoena homofobo ezkertiar bat dela dioena; izan ere, LGTBI+ pertsonak erasotzen eta/edo diskriminatzen dituen pertsonaren profila, batez ere, erasotutako pertsonaren inguruko norbait da, hala nola senide bat, auzoko pertsona bat, lankide edo ikaskide bat edo klaseko bat, enpresaburu bat edo enpresaburu bat, herritar-gorrotoa duen pertsona bat. Beste behin ere ikusten dugu erasotzailearen profilarik gabeko bilaketan LGTBI+fobia egiturazko indarkeriatzat baino gehiago gertakaritzat jotzeko ideia nagusitzen dela.

Horrekin batera, armairutik irten nahi duten edo, bereziki, familiarekin konfinatuta egon diren bitartean irten nahi duten LGTBI+ pertsonen profilen eskariak gora egin duela ikusten dugu. Berriz ere, otredadea antzezten dugu, sexu-orientazioa edo genero-identitatea familian sozializatzeari buruzko ikus-entzunezko edukia sortuz. Ildo horretan, egokia da gogoratzea 1978an agertu zirela lehen aldiz telebistan Armand de Fluvià eta Jordi Petit LGTBI+ pertsonen estigmatizaziorik gabeko agerraldi batean. Geroago, Empar Pineda TVEko saio batera joan zen. 1978an komunikabideetan armairutik ateratzeak 2022an praktika izaten jarraitzeak gogoeta gogiter gongoratzen gaitu.

Ikusgunearen iritziak, eta alderdi horietan gehiago sakondu ezean, iruditzen zaigu Begiraren *“publicitate eta komunikazio ez-sexistarako kode deontologikoa eta autorregulaziokoa”*⁰³, Publicitate eta komunikazio ez-sexista erabiltzeko Aholku Batzordea, Emakunde-Emakumearen Euskal Erakundeari atxikia, oso erabilgarria izan daiteke LGTBI+fobikoa den indarkeria tratatzeko.

02 Laia Serra: “Vamos buscando un caso de laboratorio, el de un ultra que sale a cazar gays, pero el odio es cotidiano”

https://www.eldiario.es/sociedad/laia-serra-buscando-caso-laboratorio-ultra-sale-cazar-gays-odio-cotidiano_128_8113922.html

03 Código deontológico y de autorregulación para la publicidad y la comunicación no sexistas

https://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/temas_medios_intro/es_def/adjuntos/begira.codigo.deontologico.pdf

Adibidez, indarkeriaren testuingurua eta azalpena: *beharrezkoa da agerian uztea emakumeen aurkako indarkeriaren jatorria egiturazko desberdintasunetan kokatzen dela (...) Horregatik, eta interes orokorraren mesedetan, informazio-diskurtso osoa egitura-desberdintasun horren ebidentziaz formulatu behar da, eta inoiz ez gertakari, kasu edo fenomeno isolatu gisa. Era berean, biktimak zuzenean edo zeharka identifikatzea ahalbidetzen duten datuak saihesteko eskatzen da lan honetan. Proposamen hori interesgarria da hedabideek LGTBI+fobiaren zuzeneko biktimak elkarrizketatzeko asmoa dutelako, eta horren ordez iturri adituak erabil daitezke, LGTBI erakundeak, esaterako. Indarkeriak testuinguruan jartzeaz eta LGTBI+ pertsonen ahalduntzea bultzatzeaz gain, erakundeek informazio erabilgarria eskainiko dute sexu-orientazioagatik edo genero-identitate edo -adierazpenagatik eraso edo diskriminazio bat jasan duten edo jasan dezaketen pertsonentzat, hala nola arreta-telefonoentzat. Azkenik, Begiraren Kodean bertan, morboa elikatzen duten irudiak ez erabiltzeko eskatzen da.*

Azken batean, komunikabideek saihestu egin behar dute LGTBI+fobia LGTBI+ pertsonen giza eskubideen aurkako egiturazko indarkeria gisa ikustea eragozten duen eta gure bizitza eta gorputzen otredadea sustatzen duen oro, horiek ikusarazteko.

07

gomendioak

LGTBI+fobiaren aurkako borrokari hainbat alderditatik heldu behar zaio. Batzuetan, herritarrek motore gisa jardun dezakete helburu horretan, Gasteizko hezkuntza-komunitateak erakutsi duen bezala. Gizarte-mugimenduak ezinbestekoak dira indarkeriak testuinguruan kokatzeko, indarkeria horiek detektatzeko eta LGTBI+ errealitatea sozializatzeko, indarkeriarekin zuzenean lotutako gaiari, haren jatorriari eta ondorioei heltzeaz gain, bizitzea merezi duten bizitzak ahalbidetuko dituzten ereduak proposatuz.

Erakundeek ere zeregin handia izan dezakete borroka honetan, horretan dituzten erantzukizunak beren gain hartuz. Horren adibide dira Gasteizko Udaleko Berdintasun Zerbitzuak berak bultzatzen dituen politikak.

LGTBI+fobiak Araban duen egoera aztertu ondoren, 10 gomendio proposatzen ditugu, hainbat espaziotan zenbait diskriminazio eta estigma ezabatzeko lagungarri izan daitezkeenak. Gomendio horiek erakundeei, komunikabideei, elkarte-mugimenduari, herritarrei, oro har, eta, jakina, Ikusguneari berari ere eragiten diete::

01

LGTBI+ pertsonak eskatzen duten sozializazio-espazioen falta aztertzea, sare sozialetan eta app-etan espektatibak beteta ikusten ez badituzte. Ikuspegi feminista interseksionaletik, ikusten da pertsona mota batzuek, migratzaileek, asilo-eskatzaileek, dibertsitate funtzionala dutenek, arrazializatuak, ez dituztela asebetetzen beren sozializazio- eta bizikidetzako premiak, espaziorik ez dagoelako. Ikusguneko lokalak, neurri batean, zeregin hori betetzeko balioko luke.

06

Komunikabideetan gertatzen den ikusgarritasun-tratamendua saihestea, arazoa indibidualean kokatzen duten eta benetako arazoa ezkutatzen duten erasoen edo gorabeheren aurrean: LGTBI+fobia egiturazko arazoa dela.

02

LGBTIQ 2020-2025 pertsonen berdintasunerako Estrategiak
⁰¹ezarritakoaren esparruan, trans* pertsonen eskubideak bermatzeko dituen legeria irmoki onartzea, elkarte eta pertsona transen iritzia kontuan hartuta, horiek baitira eskari juridiko horren benetako protagonistak.

01 Estrategia para la igualdad de las personas LGBTIQ 2020-2025 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/lgbtiq_factsheet_2020-2025_es.pdf

07

LGTBI+ pertsonen zabalkunde-kanpainak egitea, batez ere trans pertsonenak, haien errealitatearen erreferente izan daitezen gizartean.

03

LGTBI+ pertsoneri eragiten dieten politiketan parte hartzen laguntzea, pertsonen berdintasunerako *LGBTIQ 2020-2025 Estrategia* betez.

04

LGTBI+ ikuspegia gizarte-politiketan txertatzea, honako faktore hauek identifikatuz: aniztasun sexu-generikoarekin zerikusia duen gizarte-bazterketa eragiten dute.

05

Herritarrei zuzeneko arreta ematen dieten langileei prestakuntza ematea transen errealitateari eta haien erregistro-tratamenduari buruz. Osakidetzako GIUan beren prestazioak eskatzen dituzten trans eta ez-bitarrei egiten zaizkien tratamenduak eta jarraipena ebaluatzea, eta zerbitzu-eskatzailen autonomia errespetatzea, patologizazioan erori gabe.

08

LGTBI+fobiaren aurreko zigorgabetasunarekin amaitzea, oro har, eta transfobiaren aurreko zigorgabetasunarekin, bereziki. LGTBI+ pertsonetikiko diskriminazioa eta gorrotoa sustatzen duten diskurtsoak dituzten pertsoneri, erakundeei edo taldeei gunerik ez eskaintzea. Ez zaie inolako lekurik eman behar horrelako diskurtsoa duten edo LGTBI+ pertsonetikiko gorrotoa sustatzen duten pertsona, erakunde edo taldeei.

09

LGTBI+ pertsonen eskubideak lan-eremuan errespetatuko direla bermatzeko jarraibideak antolatzea, lan-elkarrizketa bat egiten denetik edo langileak hautatzeko prozesu bat egiten denetik hasi eta lanpostuan eguneraino. Gainera, laneko trans pertsonen errealitatea aintzat hartzen duten jarraibide espezifikoak artikulatzea, horiek baitira lana lortzeko zailtasun handienak dituztenak eta lan-ingurunean diskriminazio handiena jasaten dutenak.

10

Erakundeen koordinazioa eta esku-hartzea sustatzea eta sendotzea hezkuntza arautuan edo arautu gabean, gizon nerabeen artean areagotzen ari diren maskulinitate oldarkorretan esku hartzeko. Horretarako, hezkuntza afektibo-sexualean jarri behar da arreta, eta maskulinitasun enpatiko eta dibertsitate eta bizikidetzeta-balioekiko sentikor baten erreferenteak sortu behar dira.

08

bibliografia

- Informe sobre agresiones a la diversidad sexual y de género en Gasteiz 2018-2019 <https://ikusgune.eus/files/2019/12/osig-2018-2019-gasteiz-cast.pdf>
- Informe de Incidencias por Orientación Sexual e Identidad de Género en Vitoria-Gasteiz Mayo 2019 - Abril 2020 <https://ikusgune.eus/files/2020/05/informe-2.pdf>
- IV Informe Anual de Incidencias por Orientación Sexual e Identidad de Género en Vitoria-Gasteiz <https://ikusgune.eus/files/2021/05/informe-anual-cast-online.pdf>
- Decimoséptima Reunión del Consejo Ministerial 1 y 2 de diciembre de 2009 <https://www.osce.org/files/f/documents/5/2/67626.pdf>
- Informe de la encuesta sobre delitos de odio de junio de 2021 <https://estadisticasdecriminalidad.ses.mir.es/publico/portalestadistico/dam/jcr:-88f6b0c6-3a4c-4bb9-abd0-a11c7c53ec2d/Informe%20encuesta%20v%C3%ADctimas%20delitos%20de%20odio%202021.pdf>
- Jon-Mirena Landa: "Se ha pasado de las palabras a los hechos y la homofobia está claramente en la diana" <https://www.deia.eus/actualidad/sociedad/2021/07/13/pasado-palabras-hechos-homofobia-claramente/1135681.html>
- LGTBIfobia, consecuencia del discurso del odio <https://www.eitb.eus/es/radio/radio-vitoria/programas/dejate-llevar/detalle/8322959/lgtbifobia-consecuencia-del-discurso-del-odio/>
- Informe sobre la evolución de los delitos de odio en España 2020 <https://acortar.link/MT3R8d>
- Informe de incidentes de odio en Euskadi 2021 <https://acortar.link/ij52Ty>
- Home, gai i jove: La imatge del col·lectiu LGTBI als mitjans https://www.media.cat/wp-content/uploads/2018/05/Informe_LGTBI.pdf
- Laia Serra: "Vamos buscando un caso de laboratorio, el de un ultra que sale a cazar gays, pero el odio es cotidiano" https://www.eldiario.es/sociedad/laia-serra-buscando-caso-laboratorio-ultra-sale-cazar-gays-odio-cotidiano_128_8113922.html
- Código deontológico y de autorregulación para la publicidad y la comunicación no sexistas https://www.emakunde.euskadi.eus/contenidos/informacion/temas_medios_intro/es_def/adjuntos/begira.codigo.deontologico.pdf
- Estrategia para la igualdad de las personas LGBTIQ 2020-2025 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/lgbtiq_factsheet_2020-2025_es.pdf